Sr Ercole maurone

Signor Conte

Marcetto

Bologna

Liber phisiono
mie Magistri
Michaelis
Scoti

Liber Phisiono mie Magistri Michaelis Scoti.

Caesaris Antonij Orra Bonon. I. V. D.

De Chiromantia et Aeromantia
[illegible] etiam studuit magister Michael Scotus, ut videre est
pagin. 60. a ante 96 [illegible] fatetur.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Annibalis Mariscotti

Expliciunt Rubricæ omnium Capitulorum contentorum in hoc præsenti uolumine.

NCIPIT Liber Phisionomiæ: quem compi
[redacted] ad preces. D.
Federici romanorum imperatoris. Scientia
i cuius est multum tenēda in secreto: eo ꝙ est
magnæ efficaciæ: Continens secreta artis na
turæ: quæ sufficiūt omni astrologo. Et cum
hæc pars libri phisionomiæ cōstet ex tribus
partibus: hoc est prooemium.

Mperator inter cætera quibus te oportet esse sol
licitum est scientia boni & mali: & eam modis
i omnibus inuestigare per te metipsum in libris
auctorum & omnibus scientiis: & principaliter
earum scientiarum quæ dicuntur artes. Et hæc
facies penitus: quando anima tua fuerit in quiete: & corpus
tuum habuerit spacium: prætermissis negotiis gentium ali
quid a maiestate tua petentium: & eis respondentium. De
bes enim scire ꝙ duo sunt tempora homini uiuenti. scilicet
tempus pacis & tempus guerræ: & ita duo sunt cibi: Corpo
ralis & Spiritualis: Corporalis partium ad nutrimentū cor
poris. Spiritualis uero ad nutrimentum animæ. Sciēdo ꝙ
sicut cibus corporalis conseruat corpus in bono statu: si sit
factus ratione: & assumptus per mensuram ab animali: cui
conuenit: & in tempore congruo: eo ꝙ non in omni tempo
re omnia conueniunt: Ita cibus spiritualis retinet animam
bono statu: si sit factus ratione: & assumptus per debitam
mensuram in tempore congruo utriusque ætatis uirtutis in
homine. Scriptum est enim ꝙ sicut frigida calidis & calida
frigidis temperantur. Ita contraria contrariis curantur: &
medelam recipiunt ordinate. Similiter est utile inquirere
diuersos auctores & magistros propter diuersas sentētias.
eo ꝙ diuersi diuersa sentiunt: & monent sciētia uel ingenio
gratioso naturæ: quod diffunditur desuper ꝓficiens multū
postea: & est origo scientiæ. Vnde ex meo consilio. docto-
res magistros & homines ingeniosos naturaliter: curialiter
apud te inuenies: & sæpe cum multis sermonem facies: co-

ram eis sapienter ac domestice uerba pronuncians. Puta/bis in diuersis propter diuersa: & facies eis questiones quā/do tecum erunt: & dicta eorum in corde seruabis: ut impo/sterum & tibi & cæteris prodesse possint. Nescis terra in culta & arida: quæ cum sit sterilis ab hominibus reproba/tur. Manutene studium scientiarum in tuo regno: & fac fieri disputationes ante conspectum tuum: & tuus animus in his glorietur: ut tuum ingenium. in melius reformetur Tuum studium scit uelle regnare diu. Et hoc erit si te dede/ris uirtutibus: uita uitando. Et de tali mortalitate aliquid dicemus: si deus uoluerit. Sed hic dicimus: ꝙ des cor tuum cognitioni boni intellectus secundum discretionis mensu/ram. Sis amicus dei fide: spe: & opere. Nec obmittas ample cti illam scientiam: quæ a philosophis phisionomia natura liter nominatur. Et hæc sciētia est illa inter cæteras: qua cau te multi homines quondam usi sunt gloriari & exaltari a/pud magnates: scilicet imperatores qui transierunt. Simi/liter apud multos reges & baronos. Et non quia adeo præ/cedant reliquos homines: Sed propter hanc scientiam & propter huiusmodi plurimas alias: quas secreto nouerunt. Vnde dictum est: honora hominem propter scientiam.

Require notum amicum propter necessitatem. Apud enim quosdam melius est philosophari q̄ ditari & apud quosdam melius ditari q̄ philosophari: & apud quosdam utrunque nocet: & apud quosdam neutrum debet requiri. scilicet a fa cientibus ueram penitentiam in hac uita. Huius enim scien tiæ inquisitio est pulcherrima in natura: cuius perfectio at/tribuitur phisionomoni: de numero antiquorum phisione: summo doctori in scientia naturali. Vnde quidem hæc scientia nomen traxit ab eo: studium cuius grande fuit diu & diu eam inuestigare ac etiam irreprehensibiliter congre/gare. Collecta est enim hæc scientia ex compositione ho/minis utriusque sexus cum qualitate possibili modi status personæ uiuentis. Et ex hac scientia naturæ ingeniosæ quæ cognoui: tibi domine imperator sub lucida breuitate

in hoc libello penitus enarrabo. Dicit enim quidam sapiens Phisionomia est scientia naturæ: insinuatione cuius peritus in ea sufficienter agnoscit differentias animalium personarum in omni gradu sui. Et quia omnis scientia est a phisionomia: idcirco eam in hoc loco diffiniamus: Phisionomia est doctrina salutis: electio boni: & uitatio mali: compræhensio uirtutis & prætermissio uitiorum. hoc autem inducit uerus amor dei: timor diaboli: fides meritoria: spes præmii imperdibilis æternæ uitæ: & iudicium mortis: qua uidetur penitus: ꝙ hic omnia relinquantur cæteris: quia tenentur. Et non ulli ualet scientia: nec potentia: nec congregatio personarum: nec gratia pulchritudinis: nec uoluntas: & omne bonum. Vnde dixit quidam. Omnia transibunt nos ibimus: ibitis: ibunt: Cari: non cari conditione pari. Et alibi dictum est: Omnia transibunt præter amare deum. Constituo ergo o Federice Imperator tibi ex hac scientia phisionomiæ regulas & constitutiones abbreuiatas: quas tibi pono satis sufficienter. Iugo quarum si te bene adieceris: dabit tibi magnum pretium laudis ex multa sapientia & uirtute: crescet tibi etiam magnum & grande ingenium sapientiæ ad nobilitatem tuæ naturæ. quam sapientiam si in mente habueris memorem: melius intelliges dicta loquētium tibi: cautius agnosces tuos sapientes & alios uisu & auditu: nec non & alios homines indifferenter: qui tecum habebunt gratiam eloquēdi: uel ante te aliquid faciendi quod non est parum. Et ex industria huius scientiæ in te secreto habebis grandem partem consiliorum consulentium tibi: & exultationem uirtutum & uitiorum quasi ut semper secum habitauisses in factis ubique. Sed ante q̃ hoc tibi recitem ordīate per singula capitula: uolo tibi enucleare historiam prioris substantiæ: quasi incipiens a fundamento primæ materiæ: quod potest esse tibi multum earum multiplici ratione: eo ꝙ pauci hoc sunt scientes in ueritate.

Prima pars libri huius. Ca. I.

n Obilis imperator uir gratiose quasi omnium gratiarum & donorum ex grandi amore tibi notifico sacratissimam scientiam naturæ: quæ potest appellari consolatio: & quæ non multum dicitur gentibus idiotis: nec etiam est dicenda: Sciendo ꝙ qui eam bene nouerit: & memorem in mente habuerit: quotienscunque casus incurret: ipsamque exercitando si incipiat loqui de ipsa cum altero: & ille hanc scientiam ignorauerit: uidebitur illi ꝙ ipse sit propheta uel sanctus. & hic postea reemendabit eum ubique dans ei studiose pretium magnæ laudis. Amabitur a gentibus notis & ignotis: quæ audierint loqui de illo: & honorabitur inter eos. Et hoc non est parum uidelicet inter uniuersas gentes famam sapientiæ & scientiæ celebrem obtinere. Scias igitur ꝙ & motu superiori fit & motu iferiori: scilicet partim in genere & partim in specie. & motus primos conceptionis ex utroque sexu est amor naturalis uiri in mulierem & mulieris in uirum in caloris uniti genitalibus. Sciẽdo ꝙ uir est agens: mulier uero patiens. unde ambo habent uim relatiui: cum in coitu sit mutua relatio. Eoque semen unius refertur alteri: & utrunque est antecedẽs alterius. Luxuria uiri primam radicem habet in lumbis & libido mulieris in umbilico. Vnde Iob Virtus eius in lũbis eius: & fortitudo eius in umbilico uentris eius. Iuxta illud dominus in euangelio. Sint lombi uestri præcincti & lucernæ ardentes in manibus uestris. Tempus enim congruum in uiro est in hieme & in uere ad coeundum: mulieris in æstate & autumno. Istud autem est propter contrariam cõplexionem temporum & personæ. Complexio quorum nihil aliud est quam caliditas cum frigiditate & humiditas cum siccitate. Item dicimus ꝙ neuter non posset agere cum delectu nisi haberent instrumenta ad hoc deputata tam intus quam extra. Vnde uir habet suos testes extra uentrem in pelle. Mulier uero intus uidelicet extra principium uuluæ. Tamen non sunt in omni similes testiculis uiri. Vnde

mulier habet suum semen ex testibus uelut uir: & hoc mo netur ad coitum ardenter. Semen uero testiculorum dici tur proprie sperma: quod descendit ex omni humore cor poris diuiso & partito in omnibus membris essentiue: cu ius est nobilior pars omnium humorum & subtilior. Et hoc semen in se continet omnem naturam & complexio nem quarumlibet partium totius corporis: a qua descen dit. Sciendum est ꝙ sperma uiri est calidius & fortius il lo mulieris. In emissione uero spermatis utriusque a natu ra superiori tribuitur omnis uirtutis effectus & uirtutis au gmentabilis pro tempore decurrente. Et secundum cur sum corporum superiorum sicut dispositionem corpo/ rum concipientium foetus recipit simul & semel omnia & singula quæ postea dissernuntur ordine temporum & naturæ. Quantitas autem embrionis fit secundum quā titatem seminis uirtuosi & matricis: quæ matrix si fuerit bo ne complexionis embrio uadit ad perfectum: & econtra rio. Vnde si semen discurrat per matricem in longum foetus erit longus & gracilis & si in latum uel quasi rotun dum erit curtus & grossus. Quid autem sit sperma sic dif finitur. Sperma est primo materia embrionis creandi: ue sperma est artifex creandorum infantium: uel sperma est semen animalis sine spiritu & nobilioris sanguinis & purio ris ad instar uini rubei: quod exagitatione conuertitur in sperma candidum. Et cum illa substantia sit nobilior par te remanente ac leuior & uirtuosior: ideo superascendit.

Et est sciendum ꝙ si de semine uiri plus fuerit q̃ feminæ foetus erit illi similis in pelle & forte in sexu. Verbi gratia mulier quædam erat alba: & cum coiret cum æthyope pe/ perit filiam albam. Alia mulier nigra coiuit cum uiro al bo. & peperit filium nigrum: ut patet hoc toto tempore.

Verum est ꝙ si mulier sit iuuenis: cum in coitu fit memor sui uel uiri uel alterius. & proprie cum semen diffundit ge neratiuum genitum erit omnino similis: & iam probatum est miles & in animalibus. Cum uero sperma exit coitu

est maxima delectatio in naturali corporali & spirituali secundum quantitatem illius & testiculi de quo exit. Sciendum est ꝙ ex dextro maior est dulcedo q̄ ex sinistro: & ex multo semine q̄ ex pauco: quia sperma diffunditur completa ætate per causam: ut unusquisque manuteneat sibi uitam productius. Dicimus ꝙ cibi sunt quibus semen augumētatur in uasis: ut rapæ: cicera: carnes recentes: gallinæ: castrati: porci non saliti: oua sorbilia: fabum: fractum cibus de pasta: panis recens non calidus & cætera. Sunt etiam quibus cibi semen deficit absq; emissione: ut carnes salitæ: cibi acri & acerbi: panis siccus ut. xv. dierū & biscoctus &c. Itē ciborum qnidam inducunt luxuriam: ut scinchus: oua sorbilia: caseus dulcis: eruca sicca: uinum purum ostraca saturitas cōueniens ciborum: & quædam electuaria. Mouent autem luxuriam species decoris alterius corporis ad corpus sibi amore conueniens uisu & tactu. Verbi gratia Si uir bene uideat mulierem iuuenem & pulchram & econtra. Et per uersimilem: ut si adolescens adornetur ad instar puellæ uel habeat faciem inclytam ut famella qua contingit fortis motus: ut patet in sodomitis. Sunt etiam quidam cibi quorum comestione castitas conseruatur: ut portulaca: lactuca: eruca uiridis: acetum compositum: cucurbita: cucumer: ieiunium: paucus cibus: portatio iaspidis & thopation: absentia corporis decorati ætate & adornatione. Vir habet uirtutem calamitæ ad mulierem: & mulier ad uirum: quæ uisu propinquo tactu ad inuicem coniunguntur. & sicut de chalybe & silice exit quandoq; scintilla: Ita de spermate exit quandoq; conceptio. & matrix est embrio: sicut olla ad coquendum epulum & lar ad frigatiam de pasta. Et sciendum est ꝙ raro accidit: ꝙ exeat sperma ex utroq; testiculo uno coitu. scilicet utriusq; agentis & patientis. & ob hoc una tantum fit conceptio uel creatio: quando conceditur desuper dono gratiæ nec aliter. Sed si ex duobus testiculis utriusque coitum facientis sperma exierit: & in duas partes matricis diffundatur: due fiunt creaturæ uel amplius secundum diffusionem

per loca matricis. Vnde cum matrix constet ex septem cellulis siue crispaturis: ut patet in uentriculis ouium & porcarum & cetera: mulier potest septem filios concipere & portare. Volens autem domine imperator ꝙ omnia & singula cognoscas per te metipsum: quomodo embrio concipitur siue generetur ex utrisque coeuntibus in congruo tempore & coitu facto conuenienter: inquirentibus nobis aperte dicemus secundum ꝙ nobis per seriem uidebitur enarrare.

De tempore coitus masculi & feminæ & de defectu ipsius. Capitulum secundum.

PRincipium temporis coitus scilicet in quo sperma dulciter exit uel amare in masculo est post complemẽtum annorum. xiiii. & deinceps usque ad annũ lxxvii. ad plus in femina uero post complementum. xii. annorum & deinceps usque ad. xl. annos uel. l. ad plus: & cum hoc spermatis exitu incipiunt pili paulatim oriri in pectine unitas quorum dicitur femur. Similiter nascuntur in naribus nasi: in maxillis masculis: sub assellis: & circa sexum deorsum: super brachia: manus: & crura: Sicut incipiunt oriri in tempore ueris frõdes in arboribus: & in herbis flores: & rami: unde porri corporis aperiuntur & producunt aliquid sui generis extra solitum: Item sibi uox mutatur. Caput uirgæ masculi decooperitur: mammæ feminæ ĩcipiũt tumescere uterque naturaliter se mouet ad coitum: ex magno delectu pariter in naturalibus membris: nisi libido sæpe refrenetur per accidens: ut per ieiunium & per asperam uitam ciborum: Post autem spermatis emissionem utrique mutant figuram principaliter in facie: & uirtutem in carne & consuetudinem in moribus: in cogitationibus: & ingenio: De coitu dicimus ꝙ siquis ipsum nimis frequenter: & etiam in diebus contrarii temporis ei multa contingunt in contrarium: quæ quidem faciunt corpori ista quæ dicemus nunc: Nam coitus continue factus totum corpus infrigidat & desiccat ab humoribus: & talem actum sentit inconuenienter cerebrum capitis & oculi: quia cum cerebrum ple

nius liquidetur ut glacies in sequenti die & proprie in ma/ne oculi lachrymant. contingit dolor capitis qui dicitur soda siue emigranea & proprie circa horam nonæ & deinceps.

Dimminuit etiam coitus inconuenienter factus uices omnium membrorum: cum sit sperma colamentum ipso/rum. Macro corpore figura fit, torpior in aspectu: uisus oculorum abbreuiatur: uita annihilatur: debilitatur spiritus: appetitus cibi perditur. Homo fit obliuiosus faciendorum: & piger in eundo grauis: in moribus solitis simplicior, in ingenio grossus: in laborando uanus: in credendo alteri uelox. Capilli sibi facile cadunt: & citius canescunt: & fit caluus in fronte & in summitate capitis: facile infirmatur ab aere corrupto: Qui cum patitur non bene memoratur tempo/ris in quo coiuit nimis: uel contra documentum consiliorum coiuit naturæ. Et de istis omnibus satis patet per con/trarium ut in pueris uel puellis nondum corruptis: quoniā ad talia non incurrunt: quia non canescunt neque calue/scunt: immo capilli sibi crescunt: ut herbæ in horto. Et hoc patet in triciis puellarum uirginum ante quam coeant: quæ post multum coitum perdunt capillos & colorem. Et tunc per capillos & colorem ualde mirantur causam propriam ignorantes. Idem est de uiris: quoniam bene perpendunt de casu capillorum: & de dolore capitis: quem emigraneam appellant: sed non cognoscunt ꝙ frequēs coitus non est in congruo tempore factus. Vnde super hoc quidam dixit & bene: & memoriæ firmiter tenendum est. Vere coire iuuat: hiemis quoque tempore confert. Sanus in autumno si uis tu fore coito. Vnde qui a contrario tempore sibi nō custodierit nimio coitu & fleubothomia & cibis contrariis complexioni suæ secure aspectet infirmitatem periculosam in breui tempore: nisi forte se adiuuet maxime medicina/rum iuuamento. Tamen dicimus ꝙ qui nimis penetrauerit mulierem: lauet sibi nares & pulsus brachiorum & pe/dum bono uino & comedat bonos cibos: ut restaure/tur quod deperditum est de semine & de sanguine. Sunt

autem multi qui sanitatem percipiũt ex usu ueneris: & qui/dam facile infirmantur. ualet enim sanguinicis: nocet uero flegmaticis: colericis: & melancolicis. Et prodest secundum causam interuenientem & statum. Qui enim multum mingit sæpe recipit nocumentum per coitum eo ꝙ superfluitates corporis sufficienter nudantur per urinam: qui si utatur coitu facile ĩfirmatur & cito moritur. Verũ est ꝙ quædam faciũt satis urinare: ut caro uolatiliũ: & omne diuretitium: ut petrosilium: crocus: cicera: rapæ: faseola: nuclei cerasorũ &c. Sed si pinguis sanguinitate non utatur coitu & superfluitate seminis: ꝙ nimis implet uasa: solet infirmari: ut patet in damicellis: quæ nimis conseruantur in uirginitate: in uiduis: & religiosis mulieribus: & masculis.

De occasionibus generandi & non generandi &' de menstruo mulierum. Cap. iii.

Dicit Aristoteles cessante causa cessat effectus. Vnde multæ sunt causæ generandi & nõ generãdi. Causa enim generãdi est primo uolũtas dei. Secũda causa est si status personarũ fuerit bonus in sanitate: & congruus in usu regiminis ciborum & potuum: & econtrario. Vt uero mulier generet ista sunt principaliter præscienda scilicet ut matrix sit sana & in suo loco & nõ suffocata: & bonæ complexionis in caliditate: Sperma utriusq; sit diu reseruatum: & præcipue uiri ad hoc ut sit bene uiscosum & coctum sua digestione: Ambo coeuntes mittant semen: ut cõmisceantur: Virga sit longa: mulier iuuenis uel quæ non deficiat a menstruo: Matrix contineat sperma receptum ad minus ꝑ mediam diem: uitet mulier coitum hinc ad tres dies: ne addatur aliud semen: uel ne aperiatur orificium: nec mulier edat tunc cibum frigidæ naturæ: nec fleubothometur: nec recipiat frigus. & sic potest ualere coitus. fecit enim ad concipiendum unus coitus tantum. Quando mulier coit uolens grauidari debet stare cooperta cum uiro stricta & tenere anum eleuatum: ut semen melius intret: & plicata in uno latere secundum ꝙ grauidari desiderat: facta grauidatione

se diu custodiat: & sedeat in loco cum anno pedibus & renibus. De menstruo dicimus ꝙ si a cane comedatur purum fit rabidus: & si aspergatur herba uirens siccatur: infaturat hominem certa datione: & reddit leprosum. Menstruū est superfluitas ciborum quæ non bene digeritur defectu caloris naturalis: unde est sperma imperfectum: & est ad concipiendum utile & necessarium: ut erat alumen in confectione tincturæ: & si de ipso in cellula quicq̄ non fuerit generatio non ualet. Sed si de ipso nimis fuerit in loco compositionis: conceptus erit signatus in malum. Et si fiat generatio temporis sui decursus creatura erit male signata: ut gibbo & cætera: aut efficietur leprosa & cætera. Et si mulier sit memor alicuius cum semen diffundit cum uiro creatura assimiliabit illi in parte. Et ut eius memoria sit utilis: debet doceri a: uiro: ꝙ non recordatur tunc de tali uel de tali. Crescit menstruum & decrescit secundum lunam & mare in simili & ita sperma utrique sexui: unde potest eius augere: requirit exitum. Sciendum ꝙ mulier multo abundans menstruo pauco abūdat spmate: & iō nō curat de coitu: & ecōtrario.

Signa mulieris calidæ naturæ & quæ coit libēter. Ca. iiii.

S Igna autē calidæ mulieris & quæ libenter coit sunt ista: Iuuentus: completis annis duodecim: sit ad minus semel corrupta: māmas habens paruas: & illas conuenienter plenas & duras: barbuta in locis consuetis & pilosa: ut in cruribus & pectine & asselliis: Cuius pili sunt grossi & asperi: capilli crispi & curti: audax ī lingua: ī loquēdo uox subtilis & alta: ī animo superba: alteri crudelis & nō bene pia: ualde curialis receptu & factiōe seruitii omnibus personis: & præcipue notis & amicis: boni coloris ī facie: recta in hasta: macra in carne plus q̄ crassa: ebriosa. Talis. n. mulier semper requirit coitum: & complet in actu suum desiderium: pauco abundat menstruo: & quandoq; nō est exitus eius omni mense ut cæteris: imo transit unus mensis & plus: ut duo uel tres: sed casu ingrauidatur: paucum habet hæc mulier lac: & ē fortis grauida & nō grauida. Caro eius

nõ sic fetet i sudãdo ut cõtrariæ mulieres: cãtat libenter: circuit loca & delectat̃ solatiis & ornatibus suis: si ca põt hẽre

Signa mulieris frigidæ naturæ: & quæ nõ libẽter coit. C. V.

s Igna uero frigidæ mulieris & quæ nõ libenter coit sunt ista: nimia pueritia: mãmæ grandes & proprie molles: nuditas pilorum in locis quæ solent eis abũdare: capilli longi multi & extensi cito crescentes: de facili pauida: in loquendo contra alterum non est audax: facile credit omnia quæ audit. & ideo conuertitur cito ad bonum & ad malum est condolens alterius miseriæ ac pia. futuens raro desiderium complet. carnes habet undiq; molles: in flatu loquendo est debilis & omni membro personæ: multo abundat menstruo: & ei discurrit omni mense ad instar maris per lunam: plus tendit ad pinguedinem q̃ ad macredinẽ in facie est pallida uel sine colore: cito ingrauidatur: & grauem habet portatum plus & minus secundum uirtutẽ embrionis: post partum multo lacte abũdat. Signa autem grauidationis in muliere sunt ista & multa: ut est trãsmutatio stomaci: cessatio menstrui &c. Ideo debilitatur & transmutatur in aliquo a statu priore: pro eo q; meatus purgationis sunt impediti: & menstrua in uentre multiplicãtur. Ad impregnandum ualet ante coniunctionẽ fleubothomia pedũ mundicies matricis: & similiter si se excuset de coitu loquela. & hoc facit sæpe ingeniose: ne uideat̃ esse impia: etiã propter uerecũdiã citius impregnat̃ puella q̃ femina matura ꝑpter teneritatem suoꝝ humoꝝ: quia facilius cõmiscent̃: & conuertuntur in corruptionẽ: cuius exemplũ est in plantis nouellis arboꝝ: & mulier parua cum maiori parit dolore q̃ magna: & debilis q̃ fortis: & frigida q̃ calida: & piguis quã macra. Forma autem pedum significat conditionem uuluæ latæ & strictæ: ex qua fit partus.

Diuisio capituli Ca. VI.

q Voniã mulieres non habent in se tantũ calorẽ innatum: quo malos humores in eis abundantes ualeãt desiccare: neq; possunt pati tantum laborẽ neq; tam

fortiter ut faciunt uiri: ideo sunt eis debiliores in omni uirtute & opere: & maxime cũ cõplent suum coitũ. Sciendum ꝙ natura ob hoc sibi tribuit quoddã purgamentũ: qđ flos nominatur in uulgari: & mẽstruũ in scriptura. hunc autem humorẽ uirtus naturæ eiecit ab eis omni mense a. xii. anno inantea usq; ad annos. xl. uel. l. ad plus: nisi sint grauidæ uel lactantes: aut eis causa interueniat q̃ stringat: uel nisi naturaliter sit quasi hermaphrodita: uel minus calidæ naturæ unde mulieres postq̃ sunt cõpletæ ætatis mundantur per menstruũ uel coitũ uel per sudorẽ ut rusticanæ. Vnde si quæ uiri sæpe uirga coeãt uel uirga sirici. ut quædã uiduæ & moniales & cætera fiunt macræ & in facie liuidæ: Sciendũ ꝙ plus nocet eis una expeditio coitus q̃ septẽ uiro. sed si raro coeãt uel nõ: & bene fluxũ purgent: cito icrassant: nisi seminis faciant laborare: uel ieiuniis: & ideo aliquantulũ cõcupiscunt coitũ cã caloris naturalis multiplicãdo semen. sed si bene uiuãt cibis & potibus: & nõ grauiter fatigentur idigentes coitu: ut uiduæ morbidæ & quædam monacæ & reclusæ: facile infirmantur. & efficiuntur liuidæ & reumaticæ: & miseræ uiuunt i statu sui corporis hoc ignorantes: & de hoc medici non semper bene perpendunt: & est magnus defectus in eis solo errore. Sed cum non sit sibi iustum talia explorare consulere debent iuxta honestatem in comedendo uel abstinendo: & ꝙ parum comedant: uinum temperent: se multum fatigent: & non stent ociosæ: aut in oratione nimia: & eant per loca hinc illuc: unde per hanc uiam cessant tentationes carnis & humoris superflui. Si uero mulier fluxum patiatur: & uir eam cognoscat: facile sibi uirga uiciat: ut patet in adolescentulis qui hoc ignorantes uiciãtur quãdoq; uirga quandoque lepra. Et si mulier tunc concipiat cõceptus efficietur uiciosus defectu membri ut digiti uel uirtute ui sus &c. De flore mulieris est ut arboris: quoniam fructum non portat nisi prius florescat. Motus uero menstrui est secundum lunam: Spermatis uero secundum solẽ: & donec mulier abundet flore sic potest cõcipere sicut uir

qui semine uirgam erectat: & sicut multis causis contingit fluxus fructus ab arbore: ita potest constrictura. Vnde pro utraque causa solet mulier grauiter infirmari. & ideo ualet exitus sanguinis de naso & de uulua &c. Dicit enim Hipocras ꝙ mulier non potest concipere propter nimiam gracilitatem & macredinem & propter nimiam pinguedinem. Causa est quia ex utro que casu os matricis est strictum: strictura cuius semen non intrat repente. Constantinus uult ꝙ mulier habens uuluam nimis paruam quæ cognoscitur forma pedum non coeat: ne partu pareat impregnata. Sed quia sunt quædam mulieres sanitatem percipientes frequẽti coitu: ut quidam uiri dicimus ꝙ omnino coeant licite. aut portent secum iaspidem uel thopation &c. uel uitam faciant regularem. De embrione dicimus ꝙ est similis fructu qui adhuc pendet in arbore: quoniam dum est tener in ramo cadit leui occasione & perditur: sed quando plus crescit firmior efficitur obstans uiciis: quibus cadat. cum autẽ est naturatus ut pirum & ficus cadit & ita est de embrione creato: quia donec non est bene ligatus: in loco suæ sedis facile cadit siue per saltum siue per ballum &c. Vnde circa principium sui ortus & circa finem suæ natiuitatis facile cadit: in medio uero hoꝝ duoꝝ temporũ nõ ita leuiter cadit.

Tempus uero periculi est primus mensis secundus septimus octauus nonus. de primo mense dicmus propter teneritatem nouitatis: & de secundis propter natiuitatem.

Hipocras dixit quod femina pregnans ante mensem octauum nec post septimum fleubothometur: sed mense qnto & sexto secure si ei sit necessaria: uerum est ꝙ cum timore fiendum est: & paucus sanguis debet extrahi: & tutius est se abstinere. Homo non debet dicere studiose coram prægnãte & præcipue puella. xx. annoꝝ aliqua quæ ipsa cupiat ardẽter: nec ex eis ualeat habere. Cũ iam multæ mulieres ꝑdiderint embrionẽ. Et sciendũ ꝙ est appetitus eius transfertur ĩ embrionẽ. Et ideo pro utroq; tacendum est. Si uero mulier grauida omnino gliscit comedere cretam uel carbonẽ &c.

ne sibi sit periculum edat modicum: pro medicina utatur ci ceribus assatis fabis &c. Cũ uero prægnãs appropinquaue rit partui: & timeat causa motus dolorꝫ utatur balneis: & ungat se oleo oliuæ: & pedes oleo rosato si inflauerit eos uel aceto aqua debilitato. Hæ fatuæ uoluntates ut carbonis cal cinæ &c. plus contingunt in prima grauidatione & secũda q̃ postea. Si prægnãs quãdoq; perdat sanguine ore uel naso uel desubtus signum est ꝙ foetus est nimis debilis & in peri culo cum non possit recipere solitũ nutrimentum q̃uis hu mores sint multiplicati in uentre prægnantis. Et cũ fluxus contingat ex frigiditate: sibi subueniendũ est cibis calidis & siccis natura in primo gradu uel in secũdo: aut cibis calidæ & humidæ naturæ: ut zinzibere: cumino: carnibus recenti bus: ut gallinarꝫ: iute petrosiliorꝫ lacte amigdolarꝫ: ouis sor bilibus: ciceribus fractis: odoribus musci & thuris & huius modi. Prægnãtium quædã facile parturiunt: ut bene sanæ: & habentes os uuluæ latũ: matricem magnam: & quæ plus sunt macræ q̃ crassæ. Grauiter uero parturiũt multum puel læ: infirmæ: crassæ: & debiles habẽtes os uuluæ strictum.

Secunda diuisio capituli. Ca. VII.

Item dicimus de coitu uirtuoso & de generatione creaturæ ꝙ uir nõ debet coisse recenter neq; mulier spatio octo dierum. Sciendum est ꝙ quanto magis sperma utriusque fuerit seruatum tanto & productum & si idem sperma ex bonis cibis fuerit generatum tanto magis erit digestum & uiscosum ac uirtute plenum. In cõcipien do uero mulier non debet esse plena floribus neq; omnino uacua: sed nouiter mundata: ita ꝙ matrix sit aliquantulum munda. Et quoniam uir effundit semen & ipsa suum: ut am bo semina misceantur: & cum peruenerit ad pũctum exitus anum teneat eleuatum suo posse procedendo studiose uer sus illam partem cuius generatiõis glišcit cõcipere: memo rando alicuius formosi: & semen bene discurrat in cellulam matricis per longum: ut embrio recipiat formam laudabi lis longitudinis. Completo menstruo oportet ut mulier cõ

festim iaceat super illud latus: in quo receperit semẽ: & multum repauset: nec uuluã abstergat intrinsecus: nec motum sui faciat: nec urinam effundat: nec se eleuet de lecto ea die fingens se dolore caput &c. Vel ad minus in eo latere dormiat tres horis: & si non poterit dormire: sic iaceat calida. quando autem de lecto surgere uoluerit plane se moueat: & suauiter uadat: & omnia faciat: a cursu in ea die se abstineat a saltu ab alio coitu: a quassatione: a multo cibo & potu. Cibus eius sit sanus & bonus & bene coctus: post prandium dormiat aliquãtulum stãs cooperta: ut sit: calida nec possit recipere frigus: nec se permittat cognoscere a uiro per septẽ dies uel amplius: ne cella reseret. In latere dextro dicimus ꝙ masculus cõcipitur: & ĩ sinistro femina: ut quidam uolũt nos uero dicimus ꝙ latus nõ facit ex toto sed semen testiculi quia de dextro exit masculus: & de sinistro femina uerum est ꝙ cõplexio lateris ꝑficit generationi: & cũ semẽ exit de testiculo dextro sentit̃ maior dulcedo q̃ de sinistro: & ꝙ prædicta sint uera iam probatum est milies: qui habebãt tantũ unũ testiculũ: quoniã illi q habẽt testiculũ dextrũ cõcipiunt masculos: & habẽtes sinistrũ cõcipiũt feminas. Sciendum ꝙ in hora effusionis est totum iudiciũ cõstellationis cõcepti licet sit occultũ astrologo. Vnde mulier debet notare mẽsem diem & horã bono arbitrio quãdo coit coitu generationis & tũc esset iudiciũ facile. Generale est ꝙ cõceptus nõ cessat ex toto a prole. Vnde dixit Pãphilus Sæpe solet filius similis esse patri. i. proprio semini. Et alius dixit fructibus ipsa sui quæ sit dignoscitur arbor. Insuper dicimus ꝙ sicut ẽ impossibile ꝙ hõ unũ pedem teneat in terra & aliũ in cælo: ita ĩpossibile ẽ ꝙ puer natus sit similis suo genitori omnino figura corporali uel moribus. Si quis uero his duobus careat ens magis uel minus: omnino nõ ẽ generatus ab eo qui nutrit & tenet pro filio q̃q̃ cognouerit matrem. Nam de uno puteo multi possunt aquam haurire. Qui uero posuit semẽ in conceptu illum plus amat. & ille plus sibi similiatur tempore discretiõis. Et est regula generalis ꝙ filii quodãmodo

plus marcizant q̄ patrizant. unde regula generalis est ꝙ quā
to plus uterq; se abstinet a coitu tanto citius generat postea
coiens: ut patet i illis qui se diu seruauerūt: quia uir ueniens
ad uxorē cito eā grauidat. Et est notādum ꝙ si semen sit mul
tū: & ītret i oēs cellulas matricis: & ibi debito conseruet̃ sep
tē filii generant̃: & septimus est hermaphrodita. s. qui i me
dio generat̃. & plus septem nō speret habere in uno partu.

Tertia diuisio capituli. Forma mulieris in matrice.
Capitulum octauum & nonum.

Sciendum est itē ꝙ in primis sex diebus post coitū genera tantū semine diffuso in loco ualitudinis ma tricis: cuius hæc est forma secundum dispositionem diuinæ potentiæ fit tanq̄ lac coagulatum siue butirum: postea in tribus diebus sequentibus remouet̃ a qualitate præfati lactis: & fit tanq̄ sanguis. in sex diebus sequentibus ille sanguis coagulatur: & durescit multum: & fit paruæ quantitatis: ut perla rotunda. postea in. xii. diebus sequentibus formantur membra principalia: quæ sunt quatuor. s. cor cerebrum epar & testiculi postea in tribus diebus cætera membra generantur: & generata discernuntur in tota massa. postea in sex diebus sequentibus caput distinguitur a spatulis formans faciem super genua: & cor & epar & testiculi cum suis propinquitatibus: secernunt postea in quatuor diebus sequentibus: quæq; membra totius corporis suam habent perfectionem coniunctim & separatim: ut natura requirit. Et sic tota creatura in tempore diffinito dierum suam habet essentiam: quā ad perfectionem sui debet habere: confestim uitam perpetuā recipiens idest animā uiuentem deo creatori similem Et hoc totum patet ex uiro per hæc tria metra.

Tres in lacte dies: tres sunt in sanguine trini:
Bisseni carnem: terseni membra figurant:
Post quadraginta dies uitam capit hic animamq;:

Cū prædictū germen si se habeat: est paruissimū plus formica & puncto quod est in massa de qua infinite concreantur: ut oua cācrulorū maris. De cōcreatiōe feminæ ita dicimus:

ꝙ ipsa perficitur in.lxx.diebus ad plus: & in.lxv.ad minus unde corpore præfato eiusdem datur ei anima rationalis a deo suo creatore: cui est tota similis: & quæ non est antiqua sed noua: ut probatᷣ per Augustinū unde sicut corpus est no uiter creatum & anima est nouiter creata: & in humano cor pore locatur: tamen in alio nunq̄. Dat enim deus animā no uam & liberam corpori nouo tanq̄ pater suo filio tabulā no uam politā & imaculatam: ut cum ea addiscat & super eam doctrinam exemplo unius magistri uel multoꝶ: habeat etiā dictus puer potestatem faciendi de tabula quicquid uolue/ rit, boni & mali idest tenēdi mundam & maculādi & lauan di: quod tempus ei durat donec addicerit: & nolendo ad/ discere sibi auferatur a patre. Ita est de anima nouiter data corpori nouo: quia est quodāmodo in potestate ipsius & cu ra: obligata est corpori nouo: cum qua & per quam idē cor pus potest mereri laudem bene operandi: quo expectat be nedictionem æterni patris & beniuolentiam angeloꝶ &c. Similiter potest mereri uituperium male operandi: quo ex pectat maledictionem æterni patris & maliuolētiam ange lorum & sanctorum & cætera. Vnde adeo repellitur quo/ dāmodo furoris ira cadens in manus inimicoꝶ sui: qui sunt prædatores animaꝶ fallentiū & nō obseruantium mādata solius dei. Si quæratur cur infans plene nō loquitur & non uadit q̄ cito est natus ut postea tēpore procedēte: cū anima sit perfecta in corpore: respondemus ꝙ duæ sunt causæ: pri ma est originale peccatū Adæ: secūda est culpa corporis & nō eiusdē animæ: cū corpus nō sit perfectū nisi secundū tem pus: & nō secundū naturam. unde crescente corpore anima uiua se uirtutibus manifestat. De proprietate autē animæ satis prædictum est in proprio libro circa principium quar tæ distinctionis cap. animo animas.

De notitia natiuitatis puerorum: scilicet quando pueri nati euadunt & quando non. Ca.X.

d E natiuitate īfantium dicimus ꝙ postq̄ sunt cōcepti aut nascunᷣ uiui aut moriuntur anteq̄ nascanᷣ uel

nascendo: unde in natiuitate multa scitur operatio inesse ꝑpter operationem planetarum: dispositione quorũ inferiora multipliciter disponunt. Et ob hoc dicimus: cum luna in septimo mense multum humectet duriciem humorũ: quæ tenet quẽlibet embrionẽ in uentre mulieris facta teneritate illi humores descẽdunt inferius: ut superius exit sex illorum qui steterunt in matrice per os uuluæ: aut cum embrione uel potest exitum: quod totũ fit operatione lunæ: quæ regit omnẽ hominem & feminam. Quare operante luna in artificiosa natura: fetus exit solicite de renibus perueniẽs ad lucem temporalitatis: unde dicimus ꝙ siquis nascat̃ ante septimum mensem penitus nõ euadit eo ꝙ oẽs planetæ nõ sũt operati suã proprietatẽ iuxta cursum lunæ. Sed ut ratio singulorꝝ plenius habeatur dicemus de uno quoqꝫ mense: ut infra patebit. Si nascatur in primo mense nihil exit nisi humor cõmixtus multa uarietate congelationis quibusdam filis eo qđ tũc regnat saturnus: quo coagulatur totũ qđ ex luna fuit liquidum. Si nascatur in secundo mense sanguis frustatũ exit eo qđ tunc iupiter regnat & dominat̃: operatiõe cuius humor aquæus iá cõuersus erat in sanguinẽ & ĩ multa mẽbra licet nõ sint sic fortia qđ tota creatura possit haberi solida. Si nascatur in tertio mense raro ꝙ nascatur uiuus propter sui teneritatẽ cũ ex facili laceret̃ in uentre: nec habeat iuuamen sui licet habeat uitam. Suffocat̃ etiam nimio calore pro eo qđ in eo mense dominat̃ ei mars: unde ẽ paruus cancrulus. Si nascatur in quarto mense inexit uiuus: & si uiuꝰ statim moriet̃ propter sui teneritatẽ & nimium calorẽ solis qui tunc regnat illi. Si nascatur in quinto mense licet uiuus quandoqꝫ exeat non euadit propter dominum ueneris qui est planeta ĩ genere feminino & in uirtute debilis. Si nascat̃ in sexto mense nõ euadit propter dominũ mercurii qui est planeta cõis uirtutis: unde cũ separetur a uentre: & sit in coniunctione cũ luna quæ est deterior eo non põt euadere.

Si nascatur in septimo mense bene euadit & potest euadere propter dominiũ lunæ: cũ per eius regimen sit ordo offi

cio℞ a planetis completis in tali creatura. Cōpleto quidem ordi ne operatiōis. vii. planeta℞: quæ fit in fine. vii. mēsis aut embrio nascitur & euadit: aut si nō nascit̃ p̄dicti planetæ incipiūt regna re in creatura ordine p̄taxato. Sciēdum est ꝙ sicut in primo mē se regnat Saturnus in genere &c. in octauo mēse iterum regnat &c. Si nascatur in octauo mēse natus nō euadit licet nascatur ui uus cōgrue fortis: & hoc est ꝓpter dominiū. Saturni qui tunc re gna & qui sua frigiditate infrigidat eū: & claudit nō ualentem surgere in animā. unde nō uiuit ultra diē octauū. Si nascatur in nono mense bene euadit secundū cursum naturæ: eo ꝙ tunc regnat iupiter qui est planeta pius & bonæ cōplexionis. Si na/scatur in decimo mēse bene euadit: qa tūc regnat mars: & ex suo calore cōplexionē eius cōfirmat in melius: cū inueniat creaturā bene cōpletā & determinatā. Itē nōdum est ꝙ ꝓpter illud mē/struū qđ miscet̃ cū diffuso semine cōceptionis in cellula matri/cis oportet de necessitate qđ quilibet homo natus tēpestiue aut tarde habeat quatuor passiones ieuitabiles. scilicet uariolas: stu rolas: fersas & scabiē humidā uel siccā. Et sciēdū est ꝙ menstruū est ita necessariū ad cōcipiendum uelut alumē tincturæ. & nisi sit aliquid de illo in cellula ubi fit conceptio generatio nō ualet. unde si creatura nascatur & diu uiuat naturaliter purgatur ab il la imunditia. Sciendum est ꝙ si erat fluxus quando erat facta cōceptio & de mēstruo nimis in cellula: creatura cōcipit̃ uiciata in plus aut minus: & tūc uir se debet abstinere a coitu: & mulier debet ei resistere cū sagacitate cursus aūt huius mēstrui est quā/do luna est media siue rotūda: & iste fluxus quādoqꝫ perseuerat uno die: quādoqꝫ duobus: quādoqꝫ tribus uel quinqꝫ secundum cursum lunæ & cōditionis quātitatis uitiorū humorū. Et scien dum ꝙ iudei naturaliter patiunt̃ fluxū sanguis per uirgā ꝯm lu nā quibusdā guttis ut mulieres. De mēstruo possunt fieri mul ta maleficia & de spermate et de capillis pilis & sanguine & ue/stigiis pedū i puluere & limo. Itē sciēdū est ꝙ si de mēstruo satis fuerit i cōceptiōe: ipsa creatura ī sua uita satis habebit de p̄dictis q̄tuor passionibꝰ: & ecōtrario. Sciēdū ꝙ una quæqꝫ passio illa℞ est purgamētū humo℞ illo℞: quibꝰ effectū habuit materia pri/mitiua: uñ uariolæ sicut & scurolæ &c. significāt purgamētū sui

nota ꝓ pul chrū documen tum.

electi. Sciēdū ē ꝙ donec ifans ē in uētre matris uiuit de mēstruo .i.se pascit de illo: nec recipit suū alimētū per os suū sed per umbilicū. Vnde ista est causa qa mēstruū nō discurrit oī mēse solito quia efficit cib⁹ embrioni: & habet decursum in stercus genitricis: Et hoc sufficienter apparet per mulierē lactātē & per puerū nascentē: quia mulier lactans nō patit mēstruū nisi per causam imo mēstruū cōuertitur in lac: & quādoqꝫ incidit ligamē infantis ab umbilico quādoqꝫ reperit i eo cibus: quē mater eo die comedit. Nato ifante naturaliter nutritur lacte: donec est fortior & manēte uirgine in tactu pirule: nasi dignoscitur: quia cartilago est solida: & cū est semen corruptus ei sentitur partibus.

De modo nascētis infantis & de uētre matris eius. Ca. XI.

De exitu ifantis ita dicimus ꝙ uterqꝫ exit foras ꝑ os uuluæ tamē prius cū capite si sit bene sanus. Sciēdū est ꝙ masculus nascit supin⁹: & si aliqua uice teneatur in aqua balnei & moriatur moritur ore inferius. & femina nascitur nō supina sed cū ore inferius: & si aliqua uice moriatur in aqua morit ore supina. Nascit enim prius cum capite quilibet: eo ꝙ est sibi quidam introitus ad uitam temporalem: ut uideat mundum & eū cognoscat miseriis plenum: & suum defectum: & ꝙ per se nihil potest facere. & cum est mortuus naturaliter portatur cum pedibus ante ad fossam in signum sui exitus. & sicut per caput mundum intrauit: ita per pedes extrahitur suum finē uidens. Sed si aliter nascat: ut prius exeat pes uel manus &c. uix euadit: & potius moritur subito q̄ euadit: & mater eius dolores & mortis pericula patitur: Sed si infans uersetur in uentre: raro cōtingit ꝙ mulier euadat de illo partu qn moriatur. Et ob hoc tutum est habere bonam obstetricem quæ per suam scientiam sciat succurrere mulieri parturienti cū tanto periculo. Nascitur uir cū facie uersus terrā: eo ꝙ prior fuit nocens: q̄ cito exiuit de manu dei: uir natus uoce clamat. Oa. femina uero. Oe. quasi masculis dicat o Adam quare peccasti quia pro te patior miseriā ifinitā: & femina dicat in suo lamētabili cantu o Eua quare peccasti: nā tuo peccato sum passura miserabilē uitā i hoc mūdo. Si aūt uis scire quō ifans possit exire de utero genitricis: cū sit grādis differētia iter creaturā & ianuā de qua exit: dicimus aspice lapidē q̄ uno ictu oculi cū proiicitur in aquā fontis uel flumis &c. exit ab ea quo

mas supinus a utero egreditur

cum portat mortuus ad fossá cum pedibus ante.

niā uisione oculorū compræhendi nō potest aperitio aquæ neq̄ clausura & sic ꝓpter lapidem ipsa aqua nō aliter mouet̃ de suo loco siue statu ꝙ Simile est etiam de coagulatione salis & de exi tu graminis herbæ: cuius effectus nequid finaliter cōprehendi Item dicimus ꝙ īfans si nascitur rationabiliter eum cōsequi de bet secundina .i. illa pellis in qua stetit inuolutus ueluti manet uitellum oui in pellicula tenuissima causa cuius nō dispargitur: & tamen est in testa. Hæc autē secundina cum est multū grossa nō facile partu dirumpitur: & ideo īfans dicit̃ natus ueste. Sed cum est subtilis penitus laceratur: & cruore tegitur. Sciendū est ꝙ si infante nato mulier bene purgetur permanet sana: & econ trario: nec est mulier aptior ad impregnādū q̄ post purgationē partus: quæ q̄ cito fluxu purgata leuat se de lecto: & potest ire ꝑ domū. Solet eñi purgari hinc ad. v. uel. vii. aut. ix. dies ad plus: & donec nō ē purgata doloribus affligitur. Sed si ultra .ix. diē differt̃ purgatio in periculo cadit ægritudinis: qua male grauat̃ & cito īcurrit ad mortē. Vnde debet bonis cibis refici: & calida teneri: ne frigus recipiat: quo mater solet suffocari & malignari Valent sibi stuffæ: quia faciunt cessare dolores: & humores citiꝰ desiccant̃. Purgamentū uero parturientis occultat̃ uiris & pue ris: ne sit eis horror: quia sanguis est. Vnde ab obstetrice abscon ditur in latēti loco domus: ut sub pede schalaꝝ uel post hostiū ī obscuro: Si enim sciret̃ a uiris quid turpiū femina gerit eā tali ter haberent fastidio ꝙ eā tāgere nollent: & generatio filioꝝ sæ pe cessaret. Item si parturiens non bene purgat̃ illud quod tunc remanet in durescit ad istar frusti carnis. s. de die in diē quo fru sto mulier se credit nō diu ingrauidatā: cū habeat in se conditi oēs impregnationes appetitu & uentris cōflatione donec ueni at ad terminum partus præsto lati. & cū recipiat quasi omnia si gna partus afflictione tamen nihil parit & tunc patet ægritudo nisi sibi succuratur beneficio utilis medicinæ. Si quærat̃ cur mu lier non est barbuta sicut uir: dicimus & cū utriusq; cibis & po tibus naturaliter abundet multis humoribus natura eos depel lit hoc modo: qm̄ in muliere consumitur incremento capillorū & fluxu menstruoꝝ: Et in uiro per augmētū capillorū & barbe Vnde illi humores qui cōuertuntur in menstruum efficiuntur

capilli mulierum ... frigidi et humidi · capilli uirorum ... calidi et sicci.

pili barbæ i uiro: & econtrario. Sciendũ est ꝙ pili mulieris sunt frigidi & humidi: & ideo suo pondere nõ possunt plus ascendere q̃ ad mãmas in quibus conuertuntur male. Capilli uero uiri sunt calidi & sicci: & ideo eorum leuitate ascendunt per quosdã meatus usq; ad fauces: & ibi exeunt fauces porrosas siue porros ut fumus de foraminibus camini.

De rebus quæ nocent embrioni & mulieri grauidæ. C.XII.

m Vlta sunt quæ nocẽt embrioni & nõ genitrici: & ecõuerso & quædã utriq;. Vnde uolẽtes hoc pãdere documẽtũ dicimus ꝙ herba papauer & eius semẽ nocet utriq;. Causa est quia inducũt somnũ utriq;. Et herba tingit pellẽ embrionis: macula cuius nunq̃ recedit Sciendũ ꝙ papauer & rosula cãdida faciũt maculã candidã: & rubea rubeã. unde pregnãs in cibo nõ utatur ne ĩfans sit somnolentus uel maculatus. Caro leporis & leonis nocẽt multũ embrioni: quia ille semper apertis oculis dormit & hic similiter. acetũ nocet: & sulzus. i. nerui pedũ boũ: & lac. & cucumer: eo ꝙ nimiã inducunt frigiditatẽ: unde portat utriq; periculũ. Cuminũ & zafranũ nocẽt embrioni: & suã tingunt pellẽ in palidũ colorẽ: Cepe: allea: lactucæ & anetũ nocent embrioni: quia ex eis ꝑdit uisum. Mel & aleũ. i. radix magna in cortice nocẽt embrionis: quia uiciat̃ coniunctione digitoꝝ manus &c. Tarde nascunt̃ dẽtes: & eos cito perdit. Basilicũ absinthium sal & piper nocẽt embriõi: quia ex eis erit carne siccus: & efficit̃ leprosus nimio calore: & habebit breues ungues. Vinũ puꝝ ei nocet ꝓpter epilensiam: Caro porcæ ouis & anguillæ propter guttas in medullis ossium & bauas in ore. Caro salita & caseus rusticus & suffrictus ei nocent: quia ex eis fit siccus in carne. Et glutho, isopus caruca carica pignolũ offa in uino nõ multũ potẽte iuuant embrionẽ & matricẽ: quia reddunt pinguẽ & in facie colorẽ. saliua menta feniculũ petrosiliũ ualent utriq;. quia generant bonũ flatũ: Saturegia pulegium & borago interficiunt embrionẽ: Fumus candellæ extinctæ & lucernæ: subtellariũ sulphuris, & argenti uiui interficiũt embrionem: & nocent cerebro mulieris. Cũ uero embrio se mouet habens capillos præstat ex illis dolorẽ mulieri in uentre seu pũctu ras. Item sciendũ est ꝙ secundũ omnium humoꝝ quãtitatẽ tam

temporis q̃ personæ coeũtis fit conceptio cõplexionata: ut ait Galienus in microtegni.

De cõditione lactis & lactãtis & de ĩfante lactẽte. Ca. XIII.

d Ictum est supra ꝙ menstruũ certa est cõditione cõuertiť in lac habens terminum sui ascensus in mãmas pectoris & exitũ per porros capilloꝝ. Quæ uero multiplicant lac & obseruãt præter partũ sunt multa. sicut potus aquæ frigidæ: ut patet in pauperculis mulieribus: brodiũ cpuli herbarum: & cibi pastæ: laganeaꝝ: puluis cristalli: semen fenugræci: anisi aneti: & dormire: & continuatio lactationis: carnes recẽtes: uinum bene limphatũ &c. Similiter sunt q̃dam lac desiccantia: sicut uinum puꝝ fortis potentiæ: nimia uigilatio noctis: participatio in cibo & potu cũ alia lactante: piperatũ forte: rosmarinus sal: caro salita: panis siccus: caseus: impregnatio: nimia tristitia: acetũ &c. Sciendũ est ꝙ lac est melius & peius secundũ naturã eorum quibus generať. Verbi gratia nutribilius est ex brodio cibi pastæ q̃ ex aqua pura &c. Lac mulieris nigræ & brunæ est melius semper illo mulieris albæ & rubeæ: nec est lac utilius infanti lacte suæ genitricis: & ĩfans citius crescit & melius informať cibis bonis q̃ malis & naturaliter imitať uestigia mortalitatis lactantis: ut patet per illũ qui diu nutritus est lacte porcæ: & per illum qui dudũ lactauit caprã &c. quoniã prior libenter intrabat uestitus in limũ: & comedebat ut porcus: Alter ibat saltim & libẽter corrodebat plantas. Ille qui diu lactauit nutricẽ fistulosam fuit etiã in cõsimili parte sui fistulosus. Lac p̃gnantis est quasi uirus infanti: cũ faciat eum cito inflatũ uel senectam intrare. Unde bene cauendũ est cui nutrici detur infans ad lactandum propter tanta pericula quæ occurrunt.

De dispositione flioꝝ ad parentes & econuerso: & de lactato ad nutricẽ non propriã matrem. Ca. XIIII.

q Via nascentiũ quidã studio malignãtur: & si naturaliter sint maligni studio in bonũ reformanť per causam. uolumus de singulis aliqua ꝑtractare. Unde est qđ quidam semel nasciť: ut hõ & bos quidã bis ut auis & maior pars pisciũ & quidã ter ut multiplex genꝰ auuloꝝ: uelut apes & papiliones. Pullus uero bis nasciť. s. primo ouũ. postea pullus &c. Itẽ aĩa

liũ q̃dã generãtur coitu: ut hõ & bos. & q̃dam sine coitu: ut anguilla cancer: scorpio &c. Musca uero & rana coeunt sed nihil gignũt. Itẽ nascentiũ oĩum quidã nascitur uiuus: & uiuit ut homo & bos. quidã mortuus ut ursus. quidã in frustum carnis: ut leo. quidã cæcus: ut canis. quidam potens: ut qualia & maior ꝑs aĩalium & quidã ĩpotens: ut hõ. Sciendũ est q̃d sanguis canum & infantũ a bimatu & infra absq; dubio liberat leprã per balneum aquæ calidæ factũ. De amore uero nutrimẽtis ad nutritũ & nutriti ad nutricẽ ita dicimus ꝙ infans qui nutritur in ꝓpria domo & pricipaliter a matre plus amat̃ a parẽtib⁹: & ipse plus amat eos: q̃ qui nutrit̃ extra domũ uel ab extrãea nutrice. Quid facit hoc lac labor & usus. unde qui bene nutrit̃ in domo & a matre plus matrẽ diligit omni tẽpore: sed qui extra domũ nutrit̃ diu reductus in domũ est quasi extraneus respectu alteri⁹: tamẽ plus & minus secundũ locũ ꝓpinquũ & longinquũ. Et suꝑ hoc dixit quidã & bene: Qui ꝓcul est oculis procul est a lumine cordis. Cur parẽtes plus amẽt filiũ q̃ filius parẽtes. Respondeo qa filius est caro & sanguis parentũ: sed nõ ecõuerso. unde illi habent pignus in eo: & nõ ipse in eis. Cur genitrix plus ardenter diligit filiũ q̃ pater & cõdolet illius passione ei reddens facta offensa. Respondeo quia in eo plus habet carnẽ & sanguinẽ: plus & diutius conseruauit societatẽ & amicitiã cũ eo portatione in uẽtre & extra ac nutritione lactis &c. Cur pater plus amat filiũ q̃ mater: respõdeo quia semen uiri plus fuit in eo: & eidẽ patri est similior q̃ matri. Cur pater & mater nõ tã firmiter seruant guerrã filio & diu sicut filius facit contra eos: respõdeo quia eorum est caro & sanguis. & non ecõuerso. unde cum diu sint usi illo usu & tractatu & nutrimẽto sui laboris & in tantum cõmodatum ideo contingit. Cur parentes ament plus primũ q̃ cæteros: respondeo quia nouus est: & nisi esset naturale ꝙ parui sic amarent̃: multi perirent. Cur cõiugales plus amẽt unicũ filiũ q̃ quando habẽt plures: respondeo quia suũ pignus habẽt in eo: & cum in cõnõ habeãt amplius eo ideo contingit. Cur auus & auia plus cæteris ꝓpinquis sic diligũt nepotes: respondeo quia ipsi sunt radices germinis huius: unde uidẽt recuperatum & renouatũ quod perditũ erat & antiquatũ. Cur quidam coniuga

les ita ſe diligunt ardenter cum ſint de extraneo ſanguine reſpõ deo quia in cõplexione ſunt ſimiles : ut ambo ſanguinei &c. uel quia ſe in bona diſpoſitione coniunxerunt. Cur quidam coniugales ſe ſemper habeant odio licet ad inuicẽ cõmorentur: reſpõdeo quia in cõplexiõe naturæ ſunt nimis diſſimiles: ut unus ſanguineus: alter colericus: uel ſe iunxerunt in mala diſpoſitiõe planetarum: uel maleficio herbarũ ſunt ligati. Cur fratres carnales ita ſe diligunt licet habeant odio aliqua offenſa: & ſiquis alterum eoꝝ offendat corã reliquo. Ille ſuccurrit ſibi repẽte: reſpondeo quia ſunt membra unius ſanguinis & una caro licet ſeparata. Id iudiciũ eſt i ſororibus. Cur propiqui prole plus ſe diligũt iuicem q̃ extranei q̃uis morẽtur diſperſe: reſpondeo quia uirtus ſanguinis nõ diuiditur: ut patet de fruſtris carnis unius animalis: quoniã ubiq; eſt eiuſdẽ uirtus. Cur ſanguinei ab iuicem extraneant̃: reſpõdeo quia ceſſauit uſus uidẽdi uel offenſio iteruenit: Cur uicinus unus plus amat uicinũ q̃ lõginquũ cum ambo nõ ſint de una prole: reſpõdeo quia ſanguis eſt affinis unius ad aliũ: & ꝑꝑ uſum ſe uidendi & forte ſeruiẽdi. Nã ſanguis habet uĩ uultui. Cur duo ſocii ſic ſe diligũt: reſpõdeo qa uiuũt uno amore uirtutis. quia uterq; uult idem. Id iudiciũ eſt de compatrib⁹ & de artificib⁹ unius artis. Cur chriſtianus nõ bene amat. Saracenum & econuerſo: licet utantur ad iuicẽ & ſibi ſeruiant: reſpõdeo quia diſcordes ſunt in uirtute fidei : quæ eſt maior quã alterius antecedẽtis. Cur homo plus amat canem quã porcũ & gattã quã leporẽ & bouẽ quã mulũ & equũ quã aſinum. Et ita de cæteris: reſpondeo quia quẽ ex his amat eſt ei plus affinis in bona uirtute uſus & ſeruitii. Cur amat hõ plus amat beſtiã quã lignũ uel lapidẽ: reſpondeo quia cum eo homo habet affinitatem propter uitam animalem. Cur homo plus amat lignum quam lapidem: & terram quam aquam: & ignem quam aerem. Reſpõdeo quia magis r̃cipit utilitatẽ uiſibiliter de prædictis quæ plus amat. Cur pueri plus cito ad inuicem congregantur & libẽrius cõmorantur q̃uis ſint diuerſæ prolis : Et ita de ſenibus & de maſculis &c. Et de auibus cũ auibus : & nõ cæteris animalibus terræ & econuerſo reſpondeo quia uirtus ætatis in ſimilitudine uicit eos ſic facere, unde dictũ eſt omne ſimile appetit ſuũ ſimile.

Cur frater non sic inamoratur in sorore quæ est pulchra & dele
ctabilis sicut in aliena respondeo quia soror est eadẽ caro & idẽ
sanguis ut probatur de manu ad manũ solo tactu: quia de tactu
ꝓprie manus nõ capiť delectatio seu uolũtas: & ita est de sorore
& de oib⁹ de ꝓle t̃ plus & min⁹ ꝭm uicinitatẽ lineæ & sensũ dis
cretiõis. Signa mulieris grauidæ. Ca. XV.

Igna mulieris grauidæ sunt multa: inter quæ aliqua dice
ſ mus hoc loco. Vnde sciẽdũ est ꝙ mulier quãdo est facta ꝑ
gnans non i ea die nisi ꝑsumptione coitus facti: sed ante
q̃ sit unus mensis cõpletus satis põt dignosci ab ea & ab altero:
quia quãdoq; stomacus mulieris eiusdẽ trãsmutať in aliud præ
ter solitum. Corpus etiam quandoq; transmutatur a statu in sta
tum: ut a tecto i curuũ: & a sano in nõ sanũ gutta uel calore &c.
Nã quãdoq; mulier in uoce fit rauca: quãdoq; iflatur suũ crus
uel coxa & quãdoq; trãsmutať a solitis moribus: ut si solita erat
esse humilis efficitur superba &c. Itẽ dimidio lunæ nõ patiť mẽ
struũ nec in toto tẽpore grauidationis nisi sit ex magno accidẽ
te. Quod si sic cõtigat aut floribus abundat uel embrio patiť in
firmitatẽ. Et cũ istud cõtingit ipsa mulier credit perdere foetũ
uerũ est qđ bene est i periculo moriendi. Oculi prægnãtis dimi
nuũť idest pregnãtis oculi cõcauãtur: cito fit fessa multo itinere
uel alio labore: acute intueť. Pupillæ oculoꝝ sunt clariores: albu
go oculoꝝ inalbať idest spissior apparet: capita mammarũ extẽ
duntť: ubera cõflantur & idurescũt a dolore: Sputus fit uiscosior
& forte sputat spissus. Prædicta eni signa magis cõtinguntipu
ella quã imatura annoꝝ & in priori grauidatione & secũda quã
postea. Sciendũ est ꝙ signa in grauida uel in maiori parte & qa
nõ patitur fluxũ tempestiue se cognoscit esse grauidã. Et ab il
lo termino cõnumerat menses: uenter etiã tuscit dolorẽ qñq; in
renib⁹ sentit: i urina rotũda circa fundũ apparet ypostasis: eadẽ
ut nebula cãpia uelut bõbix: Et omnino macrior q̃ pinguior:
& iĩcessu aliquãtulum grauior post quartum mensem.
Signa masculini concepti in muliere grauida. Ca XVI.

Igna masculini concepti in muliere grauida sunt ista:
ſ mamma dextra fit grossior & durior paulatim idest de
die in diem: uerum est quod post duos menses fortius

patet & deiceps donec lactet grossior mãet licet sinistra sit grossa. Vnde qui hæc nouit si nutricem inueniat lactantem & uideat discrete ãbas mãmas potest ei tute dicere: scio qd peperisti: & notata mãma ei dicat. Et tunc audiẽtes ueritatẽ ualde mirabunt Volẽs dicere iudiciũ pro maiori parte dicat: quæ si fuerit dextera dicat masculinũ: & si sinistra feminam. Idem fiat i facie colorata plus solito: pellis i facie clara & munda & delectabilis: fit etiã macrior solito: ac bene comedit & bibit leuis icedit: ac se sentit i pedib⁹ nisi sit per accidẽs: Vẽter fit rotũdus: et in pelle extẽsus ac durus sentit tactu: nec turbat multũ leui occasiõe. Motus in uentre fit frequens: idem de die & de nocte. Sciendum est ꝙ si mulier concipiat masculum in sinistra parte conceptus non est tam bonæ complexionis uelut in dextra.

Signa feminæ cõceptæ i muliere grauida. Ca. XVII.

Signa feminæ conceptæ in muliere grauida sunt ista mãma sinistra efficiat grossior dextra plenior & durior: tamen est quodãmodo mollis ad instar modo pulmonis habẽs frustula cuiusdam duriciei in eadem: & hoc est post tres mẽses de diei i diem paulatim: uẽter fit plus lõgus quã rotõdus & parum extensus ac durus: i facie fit panniculosa & in corpore pallida nisi fiat per accidẽs fit etiã pinguis in carne plus solito: cito debilitatur leui labore & ingressu uiarum: & se frequenter sentit grauẽ: nec habet bonũ appetitũ edendi: debilior est & pauidior solito: occasione sputum facit uiscosum: & flatus ei minorat: uoce cito perturbat exagitatione cõtrarii cibi: grauẽ habet portatũ ex femina respectu masculi: q̃ se cõceperit i dextro latere: qđ raro cõtingit: puella erit melioris cõplexionis: & mater se melius habebit: & ecõuerso. raro etiam ei mouetur uenter.

Signa probabilia quibus ad oculum & intellectũ scitur utrũ mulier sit grauida masculi ut famellæ. Ca. XVIII.

Multa sunt signa in genere & in specie: quibus omnis homo sagax potest perpendere in muliere grauida: utrum habeat in uentre masculũ uel feminã: ut illa quæ supradiximus: & hæc accidunt. Lac pregnãtis in mulsum palmæ manus prius munda ꝙ stringas palmis ambabus: & tunc aperi: & uide illius dispositionem. Nam si fuerit in substantia spis-

sum & nõ aquaticũ signum est masculi. Si uero fuerit aquaticũ
& nõ bene tenax: tunc est signum feminæ. Alius modus: mul-
geatur lac super speculũ: & ibi permittaꝛ siccari ad solem: quod
si siccatum fuerit in modũ per se parisibiliter: est signũ masculi:
Et si fuerit extensum & latere: siccatũ signũ est feminæ. In chiro
mantia est istud experimentũ: fac tibi ostẽdere unã manũ a gra
uida quã uolueris: & tũc cõsidera manũ & eius mõstrũ: ꝙ si fue
rit dextra est signũ maris: & si sinistra ẽ signũ femellæ cõceptæ.

Quomodo habetur notitia quot filios unaquæqꝫ mulier de-
beat habere uiso primo partu. Ca. XVIII.

u T quilibet sciat quot filios unaquæqꝫ mulier debeat habe-
re uiso primo partu: dicimus ꝙ infans exierit de uentre
matris suæ: ac ceciderit deorsum: leuatusque fuerit de lo
co per obstetricẽ: aspiciẽdi sunt nodi illius umbilici qui irrogiꝛ
matrici: & quotquot fuerint: tot filios põt adhuc habere & por
tare: ꝓpter quid & nõ amplius. Sed si nullus fuerit nodus nul
lum filiũ põt amplius habere uel generare: & culpa erit sua &
nõ uiri si deinceps nõ generabit. Sciendũ ꝙ si mulier nullum no
dum habuerit in se nullũ filiũ potest generare dato ꝙ oĩa bene
faciat: quæ sunt necessaria ad concipiendũ. Et omni uice mulier
perdit nodũ unũ qui incidit quotiens parturit radicem. Quot
ꝗro masculos sit quæqꝫ mulier cõceptura primũ filium hoc mo
do notato: Quia quot coronas capilloꝝ habebit uel habuerit ĩ
capite quadã similitudine tot masculos est paritura. In secũdo
uero partu una corona significat unũ partũ masculũ: nullã autẽ
feminã uel neminẽ alterius generis. Signũ geminoꝝ est istud
in una grauidatione: quoniã si ambo fuerint masculi ambæ mã
mæ crescũt æqualiter: & mulier est macra plurimũ & bene colo
rata. Et si unus est masculus & altera femia dextra mãma est du
ra: & mulier in facie illius partis ẽ macra & colorata & in altera
parte ẽ epinguata aliquantulũ & pallida uel pãniculata uenter
multum tumescit: & in dextro latere semper fit motus & fortis
in sinistro uero rarius & debilis.

Capitulum signorum in femina grauida: quibus habeꝛ noti
tia si embrio est sanus uel ĩfirmus: uicturus satis uel moriturus
cito tam in uentre matris ꝙ̃ extra. Ca. XIX.

s Igna sanitatis & isirmitatis embrionis sunt multa de quibus uolumus hic aliqua denotare. Verbigr͞a dũ cognitũ est cui⁹ generis sit embrio sic dicim⁹ q͛d si mãma significãs embrionẽ prius fuerit plena & dura cõuenienter: & postea efficiat̃ mollis. Embrio est infirm⁹. Si uero nimis fuerit mollificata: & pri⁹erat multũ extẽsa & plena mulierq͛ dolorib⁹ tormẽtet̃: embrio penit⁹ moriet̃ ante partũ uel in ptu iuxta cõuenientiã ætatis pceptæ. Et ecõuerso exit⁹ lactis a mãma p̃gnantis est signũ breuis uitæ in embriõe: et tũc patit̃ ægritudinẽ. Si uero mulier cũ ipregnat̃ est bene sana: & in igrauidatiõe sua morat̃: & mãmæ nõ retrahunt̃ a uirtute sui augmẽti & duriciei: nec lac diffundat absq͛ uiolẽtia signũ est sanitatis & uitæ embriõis: nisi contrariũ desuper sit signũ latẽter a planetis fluxus mẽstrui uel sanguis in grauida est signũ infirmitatis embriõis potus aquæ feminæ: Similiter si grauida nimis grauet̃ sui & pauida efficiat̃ & diffidat est signũ ægritudis in embrione et puæ uitæ: siue nascat̃ siue non. Huic sermoni addimus istã doctrinã q͛ gracilitas mãmaꝝ in muliere significat paucitatẽ lactis. Sed tale bonũ est & pingue: ut patet in lacte ouis respectu illi⁹ capræ uel fructus: itẽ caseo utriusq͛. Lac etiã dextræ mãmæ est melius illo sinistræ. Nato ifante si uisitet̃ a persona signũ Salomonis habente ante nonũ diẽ puer morit̃ penitus in breui. Si etiã p̃gnans super trãseat signũ Salomonis abortit̃ cito Et si pilus nascat̃ super aliqua mãmaꝝ embrio ifirmat̃: & forte eadẽ mulier. Si mãma lactãtis in ore infantis multũ teneat̃ ei dentes cito nascunt̃ & sine dolore. Et si gingiuarũ inflationes sunt lac mulieris nigræ et brunæ et macræ q̃ crassæ est melius infanti ad eum nutriendum.

De animalibus in genere et in specie. Ca. XX.

d Ifferentia aialiũ tam in genere q̃ in specie multiplex est. s. natura: p̱prietate: nutrimento ciboꝝ ac dissimilitudine sui mẽbraliter: et q͛ sic iplicãt ad multa et ad diuersa. Unde sciendũ est q͛d aialiũ tã bipedũ quã quadrupedũ et deinceps q̃dã nascunt̃ semel: ut hõ et bos: Quædã aũt bis: ut gallus et colũbus. s. primo ouũ: postea pullus. Quædã ter ut papilio: quia primo generat: et ruca facit ouũ in folliculũ: et ex illo nascit̃ uermis: qui cõuersus in papilionẽ rũpit folliculũ et uolat. Item aia

lium quædam nascũtur parua & stant parua: ut pulex & muscu/la. Quædam uero nascunt̃ parua & efficiuntur magna ut canis: gatta: agnus: porcus: homo bos. & quædam efficiunt̃ maxima: ut elephas. Item quædã sunt domestica: & quædam siluatica & & quædam mediocria inter utraq́. Sciendum est q̃ aliqua sunt quæ cito domesticantur: & quædam tarde & difficulter. Quæ nascuntur domestica sunt homines canes & oues. Quæ uero sil uatica sunt pulices lepores & cancri. Quæ uero nascunt̃ partim domestica & partim siluatica sunt pulli capræ & cætera. Item animaliũ quædam continẽt unam naturam & cõplexionẽ sui: ut homo & bos. Quædam efficiunt̃ monstruosa propter diuer sitatem cõplexionis naturæ: ut minotaurus: ipocẽtaurus: lami nia & sirena. Item animalium quædam morant̃ simpliciter in uno elemento: ut salamandra in igne: Talpa in terra cameleon in aere. alec in aquis. Quædã uero morant̃ commixte inter cæ/tera elemẽta: ut formicæ alatæ: lucertæ: & aues &c. Item anima/lium quædam generantur per coitum ut homo bos equus &c. Quædam sine coitu sed ex sola corruptione elementoꝝ: ut scor pio: anguilla & rana. Quædã in ouo: ut gallus & pauo & ma/ior pars piscium. Sciendũ est q̃ secundũ significationẽ aĩalium ab elementis oẽ animal illo utitur: & requirit in suo nutrimẽto unde quia pisces plus sunt ex aqua q̃ de cæteris elemẽtis uiuũt in ea & eam appetunt aues de aere: homo de terra: &c. Sciendũ est q̃ quãto plus auis est uolatrix: & eadem maioris uolatus in altum tanto plus est aeræ naturæ: & propinquãs aquæ ex aqua ut patet de aquila falcone groto & de conchili. Et si animal ali qua occasione cesset a nutrimẽto sui elemẽti cito mutatur in sta tum priorem & ægrotat. Item aĩalium quædã sunt mollis sub/stantiæ & quædam duræ: quædã longæ: quædam curtæ: q̃dam grossæ: q̃dam subtilis: q̃dam latæ: q̃dam strictæ. Quædam pa rum uiuunt: q̃dam multum uiuunt: q̃dam facile moriuntur: & q̃dam difficile. Item aĩalium q̃dam habent corium cum pilo: ut equus: q̃dam lanam & partim pilum ut asinus & quidã pisces. Quædam habent pellem sine pilo & sine lana: ut uermis terre stris. Quædã habent pilos & capillos: ut homo tantũ. Quædã habẽt setas & pilos ut porcus. Quædam spinas: ut ricius & por

tus spinosus. Item auium quædam habent in pelle pēnam quæ dam plumā: quædā squamā: quædā spinam: quædam grossam & asperam: quædā: subtilem & mollē. Item omniū animaliū quædam habent labia ex quibus dicitur os: quædam non labia sed aliquid loco oris: & tūc dicit̃ musum uel grugnū: uel rostrū uel fistula. Et sic quædā habent os ut homo: quædā musum ut ca nis: quædā rostrum ut aquila: quædam foramen ut elephas. Itē animalium quædā habēt dentes in ore ut homo & canis: quæ/dam scripaturam & nō dentes ut anser. Itē animaliū quædā ha/bent in capite cornua: quædam nares: quædā baissas. Itē anima liū quædā habēt duos pedes: quædā quatuor. quædā sex quædā octo & cætera. Itē animaliū quædā uadūt & non uolant: quædā uolāt & nō uadunt: & quædam quādoq; uadunt: & quandoq; uolant. Itē animalium quædā habent rostrū curtū: quædam lon gum: quædam subtile: quædam grossum: quædā rectū: quædā tortum: quædā latum: quædā strictum: quædā acutū quædam sumum. Item animaliū quædam habēt in corio siue pelle multā superfluitatem: & quædam paucam: ut pili lanæ: plume: spinæ mucillagines: & squamæ. Item quædam habent cristam ut gal lus: & quædā galeā: ut upupa: laudula: & pauo. Itē omniū habē tium caudam quædā habent curtam: quædā longam pilorū uel setæ uel carnis uel pennæ. homo & simia carētes cauda loco eius habent masculos in cruribus. Quædā uero habent caudam nō habent pulpas carnis eleuatas in cruribus. In animalibus cre/scūt cornua ungulæ: pili: lana: seta: capillus: penna: pluma: squa ma pinguedo: medulla & spina. Item animaliū quædā uiuunt ī societate libent̃ sui generis: ut apes: grues: colūbi: formicæ: oues & cætera. Quædam uero solitariæ: ut scorpio & aranea. Itē ani malium quædam sunt multi coitus: ut uir: auis pernix: colum/bus: gallus: passer: & musca. Quædā uero pauci coitus: ut muli er: ouis: gatta: turtur: uespa. Item animalium quædā sunt mul ti clamoris: ut homo canis: porcus: columbus: rana: passer: & cæ tera. Quædam uero pauci: ut grues: lepus: mulus: & cætera. Item animalium quædam naturaliter sunt pacifica: ut oues: for micæ: agni: & hirūdines. Quædā uero bellicosa: ut grues cico/neæ: galli, hædi &c. Item animalium quædā recipiunt doctrinā

bonorum morum cito: ut homo canis simia &c. Quædam tar/de: ut bos & equus. Quædam nunq̄: ut serpens: rana: musca &c. Quædam sunt pacifica & timida: ut ouis & cerua. Quædam simplicia ut asinus. Quædam sapiētia: ut equus & canis. Quædam astuta: ut draco & serpēs. Quædam fraudulosa in malo: ut uul/pes: lupus & scorpio. Quædā fortia & audacia: ut leo: ursus: draco: canis ligorius &c. Quædā igeniosa: ut homo & simia. Quædam uerecunda: ut anser & homo. Quædam in uerecunda: ut rana: musca: asin⁹: porc⁹ &c. Quædā uelocia: ut leo: lupus & ceruus. Quædam uero pigra: ut asinus & porcus.

Diuisio capituli de animalibus. Ca. XXI.

O Mne animal habens pulmonem habet uocem & ecōuer/so. Omne animal habens sanguinem habet cor & epar: & econuerso. Omne animal carens sanguine est parui corporis: ualde timidum & debile: ut musca bibio cācer & aranea: & ecōuerso ut patet de uiro boue leone & cætera. Omne animal carens sanguine est pauci cibi: & econuerso. Omne animal lōgorum crurium est longi colli: ut sunt grues: ciconeæ cochales: & econuerso ut gallinæ: passeres columbi &c. Omne animal non lactans non mingit: ut anser: columbus gallina. & ecōuerso: ut homo bos: ouis &c. Omne animal carens pulmone caret gula & collo: ut piscis cancer grācus cimex &c. Omne aīal carēs pedibus caret gula ut piscis: serpēs: ruxa: lumbricus & uermis terrestris. Omne animal ouans caret uesica ut gallina: pauo & cætera. Omne animal futuens & generans habet uesicam: ut homo porcus. & econuerso: ut rana & musca. Omne ouum longum & acutum in puncta reddit genus masculinum & econuerso: ut rotundum. Omne ouum duorum uitellorum est duorum pullorum. Omne animal sæpe spargens semen suum: cito canescit & si diu uiuit cito moritur frequenti turbatione afflictus: ac citius moritur non spargente: ut patet de uiro respectu feminæ. Omne animal quanto plus est calidæ naturæ tāto magis crescit longitudine & grossitudine: ac est fortius & audacius: ut patet de uiro respectu mulieris. Omne animal multum calidæ natu/ræ grossam uocē habet: ut patet de uiro respectu mulieris. Omne animal habens umbilicum cibatur per illum donec est in uē

tre matris suæ & nō per os. Omne animal pingue est incessu tar dius macilento: & est grossioris intellectus in omni ut patet de uiro panciato & porco bene pingue respectu macilentorū. Omne animal est calidius in dextro latere q̄ in sinistro: & ad comedē dum plus saporosius. plus etiam est in carne & minus in adipe. Omne ouum longum est calidius & sanius ac saporosius rotundo: causa est quia masculum. Omne animal femininū nimis crassum non potest concipere. causa est propter frigiditatem matricis & sui clausuram cum sit parum aperta propter adipe. Omne animal femininum habens matricem suffocatam uel cadentem extra non potest concipere. Omne animal nimis sanguineum cito ex facili putrescit prope ossa: & apostematur uel īfirmatur. Omne animal bene crassum paucum habet sanguinem curabilem: & libēter bibit & satis: ut patet de porco. Omne animal habens aures mouet eas præter hominem. Omne animal habens sanguinem habet cerebrum & neruum: & ecōuerso. Omne animal uolatile habens ungues curuos & rostrum uiuit de rapina: coxas habet pulposas & pectus grossum ac forte. Omnes pisces corticales ouant præter anguillam & ranam. Omne animal habens pellem grossam pilos habet grossos & asperos & squamas si est piscis præter anguillam & tencam quæ loco squammarū habent axungiam & mucillagines: ut patet de porco cane & boue &c. respectu gattae &c. Omne animal ouans parū dormit: & curtos facit somnos. Omne aīal habens plus quatuor pedibus caret sanguine: ut patet de cācro aque dulcis & salsae qui habet decem: sed loco sanguinis habet alium humorē: ut patet in ape musca aranea &c. Omne animal rugosum caret sanguine: & cito moritur oleo: ut papilio: eruca aranea &c. Omne animal ouans habet pēnas uel squamas uel aliud loco praedictorum: ut formica alta. Omne animal habens mammillas eas habet sub uentre uel prope coxas praeter mulierem quae habet eas in pectore. Omne animal generans omnino habet aliquos pilos: & ecōuerso. Omne animal habēs cornua habet pedes scissos. ut capra bos &c. Omne animal habens dentes acutos habet labium superius scissum: ut canis & gatta respectu aliorum uidelicet bouis: equi &c. Omne animal habēs dētes spissos & fortes in opere est

sanæ uitæ & longæ: ut equus: asinus &c. Omne aïal habẽs den/
tes acutos uel rectos est magnæ iræ: & libenter comedit carnes
crudas: ut leo: canis: ursus. & ecõuerso: ut homo: equus &c. Om
ne aïal uolatile & natãs caret medulla multa in ossibus: & habet
coriũ in ossibus: ut anser respectu gallinæ. Omne aïal multi san/
guinis est bonæ dispositionis respectu cæteroꝝ humoꝝ. Omne
animal uolans caret mãmillis: ut patet in gallina: aue: pisce: for
mica musca &c. Omne animal auis parui corporis plus cantat
q̃ magni corporis & maxime in tempore sui coitus: ut patet in
philomena & colũbo. Omne aïal & omnis auis diligit suũ fru
ctum: & gerit curam sollicitã de illo præter cuculã quæ facit oua
in alieno nido: & ea non alit. & præter coruam: quæ deserit pul
los suos usque in tertiam diẽ causa est quia pluma est alba. Om
ne animal naturaliter cognoscit suos filios & primũ & secundũ
& eis præbet prius cibum & mãmã &c. Omne animal generãs
prius dormit ouãte. Omne aïal aquosum minus dormit aereo:
ut patet in pisce respectu auis. Omne animal dormiẽs se somni
at in suo gradu. Omne aïal masculinũ est in mẽbris suis quodã
modo minus feminino: ut patet in cancris & anguillis: quoniã
caput masculi est minus capite femellæ: & grassa feminæ est ma
ior masculi. Omne aïal carens sanguine fugit ipsum libenter p
pter eius dulcedinẽ: ut patet de musca serpente &c. Omne aïal
habens cor est sapientius nõ habente: ut patet de uiro & uulpe.
Omne aïal magni pulmonis satis bibit respectu habẽtis paruũ.
Omne animal non habens parũ bibit omni uice: & econuerso.
Omne animal uiuens de rapina parum bibit ut patet de falcõe
& cætera. Omne animal generans animal habet femininũ sexũ
præter partum. Et hæc de animalibus in eorum differentiis ad
præsens dicta sufficiant.

Explicit prima pars libelli huius de scientia phisionomiæ.

Nunc icipit secunda pars. Prooemiũ. Ca: XXII. & XXIII.

Euertentes autẽ ad doctrinã phisionomiæ in hoïbus
r & bestiis dicimus q̃d animæ sequunt̃ corpus: & ipsæ
aïæ secundũ seipsas nõ sunt passibiles a motibus cor
poris in quib⁹ morant̃ certo spatio uitæ tp̃alis. In cu

ius ultimo separant: & corpus manet. Hoc aũt manifestum est de motibus ualde per ebrietatẽ uini uel amoris uel tristiciæ la boris & ægritudinis. Causa est qa corpus & aia sunt unius cõpo sitionis: unde agũt & patiunt. Sciendũ est qđ inter cætera aialia nõ est turpius aial ad uidendũ sine ornatu alterius quã hõ dum est nudus, neque pauperius. Nam bestiæ terræ nutriunt ipsũ donec uiuit: ut aues cæli &c. uerbi gratia sol dat ei lucem: bos ei conterit & colit terrã: & ei omnia ducit de loco ad locũ: ouis dat ei lanam: & terra linum: auis dat sibi penã &c. Sunt enim multa animalia quibus per consuetudinẽ multi hoies & multæ mulie res appropriant ꝓpter bestiales mores quos habent & trahere uident extra usum humanæ naturæ se applicantes moribus be stiaꝝ. nõ tamen dicimus quod ipsi homines sint ipsa aialia: Sed in tantũ appellamus eos bestiales in quãtũ uident errare abusi tate humanæ sapientiæ. Et sic sæpe dicunt ac ꝓprie appellantur ab his hoibus qui habẽt odio mores bestiales: ut iri hoc exẽplo. Vide hunc leonẽ: hunc porcũ: hunc asinũ: hunc canẽ: hanc uul pem: hunc lupũ imperatorẽ: hunc abbatem: hunc monacũ: hũc sanctũ: hunc angelũ &c. Item audiatis illum leonem. i. quia ru git ut leo & clamat fortiter sicut leo. & ita de cæteris similitudi nis Mores enim hominũ nõ sunt nisi passiones compositi cor poris, & animæ. Et tales non cõueniunt alicui, semper nisi quan tum disconueniũt ab usu gentiũ in loco regionis cohabitantiũ. Sunt aũt multa signa phisionomiæ: quæ penitus sunt cõmunia tam in hoibus quã in aliis aialibus: ut timor: fortitudo: audatia pauor: gaudiũ: tristitia: amor: odium: sanitas & ægritudo. Ta men sciendũ est quod phisionomia non est sic recta in bestiis si cut in hoibus: quoꝝ iudiciũ est solo uisu sapientis in mẽbris pau sibilibus: uerum est quod auditu & tactu habet certa cognitio hominis. Nam uidendo uirũ conuenienter habemus iudicium de illo: & sic de muliere. uerbi gratia in uiso uasus lõgus & gros sus significat ꝑputium magnum & ecõuerso. & super hoc dixit quidã & bene. Ad formã nasi dignoscit hasta baiardi. Et in mu liere pes est signũ uuluæ. quia si fuerit ei pes longus & strictus ac macer significat uuluã longam strictã ac macram: & econuer so. Item mensura medii pedis nudi est mensura longitudis uul

uæ totius unicuiq;. Vnde dixit q̃dã. Ad formã pedis tu noſces
uas mulieris. Subtilitas pellis ĩ uulua & in uirgine cognoſcit̃ p
conditionem labiorꝫ oris in uno quoq;: quia groſſa labia oris ſi
gnificat pellẽ groſſam: & ſubtilia ſubtilem. Nares naſi ſignificãt
teſticulos hoc modo: quia groſſæ & latæ ſignificant groſſos &
latos teſticulos: ſubtiles uero ſtrictos & paruos in oĩ: quorꝫ offi
ciũ dixit quidã. Teſticuli nudi feriunt ad labia culi: nec tantũ fe
riunt poſſint ſaciare foramẽ: Semen cõſeruant ipſum quoq; ſpã
dere curãt. Cognoſcit̃ eni omnis iuuenis de uirginitate & cor/
ruptiõe per multa ſigna: ut uterque ad pirulã naſi: quia manẽte
uirginitate cartilago pirulæ naſi ſentit̃ ĩdiuiſibilis ſed ſi ẽ uiola
ta ſentit̃ ꝑtibilis. In maſculo uirga erecta diſcoopit̃ & ecõuerſo.
Et in muliere os uuluæ inſinuat. Itẽ dicimus ꝙ ſigna cõmunia
pro ſciẽtia nõ reputant̃. ut uiſus oculorꝫ &c. Cauſa eſt quia om
nes gẽtes bene ſciunt ꝙ per oculos eſt uiſus & per aures audit⁹.
Vnde ſi quis diceret talis uidet quia habet oculos iã derideret̃
& ita de ſene ꝑpter ſigna publica ſenectutis. Aues ad pennã co
gnoſcuntur & ad ungues: equi ad dentes: capræ ad oculos &c.
Vnde ſi dicat̃ leo eſt fortis beſtia porcus immũdus: ſerpens au
dax: gatta timida &c. Prædicta eni & ſimilia ſi uoce aliqua dice
rent̃ ab aliquo pro ſciẽtia nõ reputarent̃: eo ꝙ talia ſigna ſũt cõ
munia & oĩbus nota. unde in his nemo dubitat: ut uiſu uel com
muniter auditu. Item dicim⁹ ꝙ nullus homo uidit unq̃ hoĩem
ueraciter ex toto eſſe ſimilẽ beſtiæ: licet dicat̃ de ſimiis: ſed aſſi
milat̃ operatione naturæ in aliquibus: ut in monſtruoſis: in qui
bus non contradico. Immo poſſibile eſt per artem & per natu
ram: ut fuit ipocentaurus & minotaurus. Vnde nemo poteſt
phiſionomizare per ſigna communia ſiue ſint hominis ſiue be
ſtiarum: ſed per ſigna propria tantum. quæ licet omnes homi
nes poſſent habere: tamen non omnia habent in ſe. Quis enim
dubitat de ſignis communibus? & ea quis nõ nouit? & ideo ho
mini ſapiẽti non conuenit ꝙ coram aliquo dicat aliquod ſignũ
de communibus: ut uidens hominem fortem ex experientia di
cat ille eſt fortis ut leo: bene quidem ſcitur ꝙ ille eſt fortis ut leo
& cætera. Oportet enim nos determinare ſapiẽter oĩa & ſingu
la quæ proprie dant ſcientiam phiſionomizandi: ut ex hac ſcien

tia quiſq; eam ſcientium ut dicemus aperte in ſequentibus uale
at inter gentes omnem reuerentiā & honorem famæ cū profi/
cuo adipiſci. Singula enim illorum quæ dant phiſionomiā in
hominibus ſunt ea quæ fiunt in eis ex motibus corporis. ſcili/
cet ex forma uel figura a ſimilitudine cuiuſlibet membri: etiam
ex colore: in eius leuitate & grauitate īceſſus: flatu: & uoce & cæ
tera. Sciendum eſt igitur ꝙ membrorum corporis hominis ad
quæ proprie pertinet ſciētia phiſionomiæ: aliud eſt ſimplex: ut
lingua: epar: & cor. aliud uero cōpoſitū: ut pes & manus. Quo
modo autem hæc omnia ſint & habeantur in unoquoq; homi/
num cui tradimus prænominatam ſcientiam & nō alterius ani
malis per ordinem capitulorum ſub ſuis rubricis uelut nobis
uidebitur ſicut & quibuſdā aliis uiſum fuerit: ut Hipocrati Ga/
lieno & Almanſori: ſufficienter dicemus ſi deus uoluerit. Sed an
te q̃ ueniamus ad totam intentionem noſtri ſermonis ex præ/
rogatiua dicimus ꝙ ualde cauendum eſt in omni tempore ab
obuiatione & ſocietate hoīs infortunati per opus naturæ ſuperi
oris: ut ab homine cui diminutū ſit aliquod mēbrum: ut oculus
manus &c. Cā eſt quia quilibet taliū eſt factus infelix: & ex ſua ī
felicitate obſtat felici. Et huic præſtat in multis nocumentū qđ
eſt occultum homini ignaro: cū ipſe non poſſit perpendere de
hoc niſi per uiam huius doctrinæ uel per experientiam ſui mali
Nam omnis homo ſe melius poteſt cuſtodire a ſuo publico iam
facta offenſa q̃ ab homine infortunato. Cauſa eſt quia nocumē
tum infortunati eſt occultum: inimici uero publicum. Et eſt ſciē
dum ꝙ nō eſt creatura tā bonæ complexionis quæ ſi membro
diminuatur ꝙ nō mutet ſtatum ſuū aut in peius ſolito: uel mul
to in melius. qđ raro cōtingit ſi diu uiuit. Vnde dictū eſt Caue
te a ſignatis. Et alibi ī hoīe ſignato ī aliquo mēbro non confidas.

Signa cōplexionis ratione coloris ī facie. Ca. XXIIII.

C Olor albus in facie uel fuſcus intermixtus quaſi ex albedi
ne & glaucedine ſiue color gipſeus & plombeus natura
liter ſignificat frigidam cōplexionem. Color rubeus &
ruffus in facie cōpoſitus ex albedine cum multis lintiginibus ſi
gnificat calidam complexionem. Color albus in facie cū ſubtili
tate mollis morbidus ac intermixtus rubicūditate ſignificat tē

peratam complexionem. Color brunus in facie ſignificat bonã complexionem. Color in pelle liuidus & etiam in unguibus ſi gnificat malam & frigidam complexionem.

Signa cõplexionis ratione coloris ĩ pelle. Ca. XXV.

c Orpus in pelle albũ & ſiccum in carne habens aliquid uel multum rubei coloris in locis congruis ſignificat dñium coleræ rubeæ. Corpus in carne craſſum & in pelle album & cõueniẽter coloratũ ſignificat dominiũ ſanguinis. Corpus in colore brunũ & in carne craſſum cum aliquãtulo colore rubei ſi gnificat dominiũ ſanguinis cum melancolia. Corpus gracile ſi ue macillentum ſignificat dominiũ coleræ rubeæ. Corpus me diocre. ſ. inter macrum & groſſum & ĩter albũ & brunum ſigni ficat dominium ſanguinis cũ flegmate & aliquantulo melanco liæ. Corpus quod tactu ſentitur ualde calidũ ſignificat cõplexio nem calidam. Corpus quod tactu ſentitur frigidum magis q̃ ca lidũ ſignificat complexionem frigidã. Corpus quod tactu ſen titur aſperum ſignificat ſiccam complexiõem. Corpus quod ta ctu ſentitur molle ſignificat complexionem humidam. Cor pus quod ſæpe ſudat ex facili ſignificat bonã cõplexionẽ. Cor pus quod raro ſudat ſignificat frigidã complexionẽ. Corpus le ue & ſubtile inceſſu ſignificat bonã cõplexionem. Corpus gra ue ac pigrum inceſſu ſignificat malam complexionem.

Signa corporis calidæ complexionis. Ca. XXVI.

c Orpora naturaliter calida cito creſcũt & bene: ut patet in ĩfantibus: ac ĩpinguãtur uel deſiccanẽ: uenæ apparẽt ſibi ꝑ loca: anhelitus ei eſt manifeſtus uox firma fortis & groſ ſa: In coitu ſunt fortia & eorum appetitiua: bene comedunt & di gerunt ac geſtãt multis abũdãt capillis & pili per loca: qui ꝑtim ſũt groſſi & ericii qđ cõtigit a multo calore cordis: ut patet ĩ leo ne gallo &c. Signa corporis frigidæ cõplexiõis. Ca XXVII.

c Orpora naturaliter frigida tarde creſcũt: parũ ĩpiguanẽ: uenæ apparẽt ſibi manifeſtæ & magnæ: anhelitꝰ eiꝰ ꝑuus uel q̃ſi abſcõditꝰ: uox ĩ auditu ſubtilis uel acuta: ĩ coitu ſũt debilia & raro eorũ appetitiua: parũ comedũt: male digerũt & geſtant ĩ pelle ſunt alba ſiue roſea colore: Capilli eorum ſunt ex tenſi & longi ſiue ſint nigri ſiue albi: & ſunt ſubtiles: facile timẽt

& expauescunt: & ad laborandum sunt debilia:

Signa corporis humidæ complexionis. Ca. XXVIII.

Orpora naturaliter humida in carne sunt mollia & leuia
c eorum iuncturæ sunt occultæ & paucæ fortitudinis. un/
de parum possunt durare laborem. Timida sunt & paui
da quasi ex omni: male dormiunt: sæpe mouentur ad luxuriam
Nuda sunt pilis: eius oculi semper lachrymant: pili & capilli eo/
rum sunt extensi & subtiles & boni ingenii ad addiscendum.

Signa corporis siccæ complexionis. Ca. XXIX.

Orpora naturaliter sicca in tactu sentiuntur aspera: in car
c ne sunt macra: in labore fortia & durabilia: libenter & cō
uenienter comedunt: iuncturæ memb rrum sibi sunt
manifestæ. Capilli & pili sunt grossi asperi & crispi.

Signa corporis temperati & sani. Ca. XXX.

Orpora temperata & sana bene comedunt & bibunt iux
c ta conuenientia sui: digerunt & disponunt: res ei sapiunt
bonæ: famescunt in horis conuenientibus: gaudent cum
gaudentibus. bene dormiunt suos somnos: se leuia sentiunt &
uadunt leuiter: cito sudant: raro uel nunq̄ sternutant mediocri
ter impinguantur: in facie sunt colorata in tactu sunt calida: in
eis quinq; uigent sensus conuenienter iuxta conuenientiā æta
tis corporis & horæ.

Signa corporis distemperati & male sani. Ca. XXXI.

Orpora distemperata & male sana in omni sunt dissimi
c lia corporib⁹ temperatis & bene sanis. Vnde male come
dunt: non curant bibere: male digerunt & disponūt: res
eis non bene sapiunt: in horis conuenientibus: non se plene tri
buunt gaudentibus: immo quasi tristificantur: & manēt tristes
male dormiunt suos somnos: graues se sentiunt: & grauiter ua
dunt: & raro sudant uel nō sudant: ossitant sæpe uel sternutāt:
brachia extendunt: in facie sunt pallida uel nimis colorata: quiq;
sensus male uigent: non possunt diu sufferre laborem: cito rerū
obliuiscuntur: multum sputant in naribus eis abundant super
fluitates quasi ad omnia sunt pigra: carnes conflant ut nasum &
quandoq; pedes & manus: & oculi lachrymant.

Signa complexionis cerebri. Ca. XXXII.

Aruum caput naturaliter habet paruũ cerebrũ: & multi
p tudo capillorꝫ est maxima defensio capitis. Vnde de cõ/
plexione cerebri ita dicimus: Si cerebrũ fuerit calidæ cõ
plexionis homo ipsum habẽs in tactu sentit̃ multũ calidus: ca/
pillis multũ abundat & hi multũ sunt grossi: oculi eius longe ui
dent: & uidẽdo dissernit: peruigil est sensu: celer argumento: co
lor capillorꝫ diu durat: raro abũdat superfluitatibus in naso: uix
ei oculi lachrymãt: & est homo magnæ uigilationis: cupidus q̃
si oĩum pulchrorꝫ: & corde tendit ad nobilia. Si cerebrũ fuerit
humidæ cõplexionis homo ipsum habens in tactu sentit̃ mol/
lis & lassiuus: capillis abundat subtilibus: & ei cito in colore trãs
mutant̃: & est etiã luxuriosus: sæpe sibi lachrymãt oculi: & forte
aliter ĩfirmatur: ut sanguine &c. uiuit breuiter: in naso ei abun/
dat multa superfluitas: uox ei sonat aliquantulũ ĩpedita: caput
sæpe dolet: in persona est debilis: ex facili est pauidus: teneri est
ingenii: pius & condolens alterius mali: & plus simplex q̃ sapi/
ens: & uani ꝓpositi. Si cerebrũ fuerit frigidæ complexionis hõ
ĩpsum habẽs est sæpe piger: tardi intellectus: duræ capacitatis:
grossi ingenii eius capilli sunt leues & extensi: tarde crescunt: &
& in colore sunt albi uel quasi blundi. Eius oculi raro mouẽtur:
& breuiter uident: magnus uigilator de nocte: stabilis ꝓpositi:
in laborerio tenax & largus cũ ratione: in tactu sentit̃ frigidus
& mollis: & est subtilis ingenii: & aliquantulũ ad addiscẽdũ sa/
gax. Si cerebrũ fuerit siccæ cõplexionis hõ ipsum habẽs capilli
ei⁹ ĩter tarde & tẽpestiue crescũt: unde in lõgũ nõ cito crescunt
sed breues morantur: & rari sunt in cuti ac grossi in substãtia &
plus ericii: q̃ extẽsi: cito in caniciẽ cõuertunt̃: & de facili cadunt
de capite ut frondes de arborib⁹: oculi lõge uidẽt: & hõ est tem
perati incessus & mot⁹: in naso nõ multũ abũdãt sup̄fluitates ni
si sit exigendi causa. Caput sæpe dolet: hõ est duri ingenii uan⁹
& male capacitatis. Si cerebrũ fuerit calidæ & siccæ cõplexionis
capilli nascunt̃ flaui fortes & curti uel nigri uel crispi: homo est
multũ luxuriosus: & ideo cito canescit & caluescit: parꝫ dormit
in nocte: & est magni ingenii & repentini ĩtellectus & apprehẽ
sionis: leuis in eundo & saliendo: uidet procul: & est uan⁹ in agẽ
dis: ac ei est raro superfluitas in naso. Si cerebrũ fuerit frigidæ

& humidæ complexionis homo libẽter dormit q̃uis male dor miat: hebes est in factis: sæpe aggrauat̃ passionibus reumaticis & principaliter in capite & in oculis: frequenter abundat super fluitatibus in naso: parum comedit & bibit.

Signa complexionis cordis. Ca. XXXIII.

C Ordis cõplexio si fuerit calida pulsus ẽ uelox: pectus aliquantulũ est pilosum ultra ætatem adolescẽtiæ: in carne est calidus: est boni appetitus: in factis audax: in uerbis asper: ĩ dãdo tenax: obstinatus: sup̃bus: iracũdus luxuriosus. Si cor fuerit frigidæ cõplexiõis pulsus ẽ ei tardus: pectus nudũ a pilis: tact⁹ carnis frigidus: duri appetitus: debilis fortitudinis anhelit⁹ art⁹: uox subtilis & debilis: q̃si piger ĩ factis: ĩ uerbis nõ bene placidus: leuiter pauidus: nõ bene cõedit: & raro bibit: & raro luxuriat̃ nisi sit per accidẽs. Si cor fuerit hũidæ cõplexiõis hõ abũdat capillis multis: q̃a fiũt lõgi cito & extẽsi: in colore albi uel blũdi: multis abũdat pilis exceptio in pectore: ĩ tactu carnis est mollis: & est in colore alba uel fusca: & aliquantulũ est pinguis: multũ timidus: pauidus: hebes: & debilis in laborãdo. Si cor fuerit siccæ cõplexiõis pulsus ei est durus: corp⁹ totũ est musculosũm: in carne macrũ: uenæ sunt manifestæ: pili sunt grossi & curti per loca aliquãtulum pilis aspera & grossa. Si cor fuerit calidæ & siccæ cõplexionis pulsus est uelox durus & fortis: pectus aliquãtulũ pilosum pilis tortis: anhelit⁹ magnus: totus in carne calidus: cito mouet̃ ad irã: iracũdus manet & obstinat⁹. Si cor fuerit frigidæ & humidæ cõplexiõis pulsus est tardus & debilis: pectus nudũ a pilis anhelit⁹ paruus & tardus: tactus in carne mollis & frigidus: nõ facile irascit̃: & cito iram remittit.

Signa complexionis epatis. Ca. XXXIIII.

E Patis cõplexio si fuerit calida cognoscit̃ ex ãplitudine uenaꝝ & ex siccitate noxæ. ubi hõ hoc hñs ẽ naturalit̃ fortis: in facie colorat⁹: urina ei⁹ ẽ multũ ticta & egestio calidi cibi noceẽt ei: q̃a ip̃m iflãmãt: & etiã abũdat in eo humor coleric⁹: multitudo piloꝝ sub hipocũdriis. Si epar fuerit frigidæ cõplexiõis uenæ apparẽt artæ: noxa sp̃ erit tenera: & ĩ multitudĩe hõ ẽ debilis: multo flegmate abũdat: ut sputo & mucillagine ĩ naso uria ẽ alba: uel q̃si egestio. i. sæpe abũdat uẽtositate: & multũ ãsi

ciunt sibi pili sub hipocundriis. Si epar fuerit humidæ cõple xionis eius sanguis est turbidus: corpus totũ est pingue uenter fit facile conflatus: caro sentitur mollis: in facie est pallida. Si epar fuerit siccæ complexionis pauco abundat sanguine: totum corpus manet macrum: uẽter gracilis: in facie est paucus color.

Signa complexionis pulmonis. Ca. XXXV.

p Vlmonis cõplexio si fuerit calida uox est grossa anhelit⁹ magnus. pectus amplũ & grossum. Si pulmo fuerit frigidæ cõplexionis uox est subtilis: anhelit⁹ paruus: pectus strictũ & subtile. Si pulmo fuerit sicc cõplexionis uox est clara os siccum & pauca saliua. Si pulmo fuerit humidæ complexionis uox est clara: os plenũ saliua: & raro bibit.

Signa complexionis stomaci. Cap. XXXVI.

ſ Tomaci complexio si fuerit calida digestio est fortis: appetitus magnus: sæpe famescit: & sitit frequẽter: & ei dolet caput. & oculi patiunt. cito irascitur: & cito ab ira reuertit. Si stomacus fuerit frigidæ cõplexionis digestio est debilis: paruus appetitus: raro famet & sitit: capite & oculis sanus ẽ. Si stomacus fuerit humidæ cõplexionis raro sitit: sputo habundat: in naso multa superfluitas: nausea uomitus & uertigo sibi eueniũt. Si stomacus erit siccæ complexiõis sæpe sitit: lingua aspera: noxa sicca cũ pruritu uel dbili exitu: gula aspa & cibi aspitatẽ igluturant. Signa cõplexiõis testiculoꝝ. Ca. XXXVII.

t Esticuloꝝ complexio si fuerit calida partes ꝓpinquæ uestiuntur pilis nigris & ericiis: uirga uirtuose erigit: sperma exit in substãtia multũ grossa & uiscosa: & cito exit cũ fricatione coitus: etiã ante cõplementũ ætatis cõtingit grande desideriũ coit⁹. unde super uirga manifestæ apparẽt uenæ: nerui eoꝝ sunt fortes: & pellis grossa. æ Si testiculi fuerint frigidæ cõplexionis partes uicinæ sunt multũ nudæ a pillis: & illi qui ibi sunt extensi sunt: uirga raro erigit: & debile sperma exit liqdũ & tarde: uenæ ipsoꝝ sunt occultæ: nerui debiles: pellis subtilis & mollis. Si testiculi fuerũt humidæ cõplexiõis multo spermate abũdant & eiiciunt coitu tamẽ est aqueũ & albũ ut lac: & bene utile ad cõcipiendũ: tardant multũ semẽ eiicere: pellis est multũ nuda a pilis & subtilis. Si testiculi fuerint humidæ com

plexionis sperma in eis generant paucum: tamen illud est spis-
sum & uiscosum & utile ad concipiendum: uirga debile extendi
tur: pili eorum sunt breues & ericii asperi & grossi: pellis uero
grossa magis q̃ subtilis. Si testiculi fuerit calidæ & humidæ com
plexionis uirga potēter erigiť: & erecta manet uiriliť: & etiā mo
ueť ad coitū: & multū semen emittit. Si testiculi fuerint frigidæ
& siccæ cōplexiōis uirga tarde erigiť: & cito perdit uirtutē: pa
rum seminis emittit & quādoq; nō potest exire coitu cōpleto.

De notitia partiū corporis i omni aiali. Ca. XXXVIII.

C Or omnibus aliis membris corporis est calidius naturali
ter: & ex calore ipsius totum corpus uiuificatur: & tenet
calorem in cæteris partibus sui: & ipsum recipit a superio
ri influxione: quo sic corpus manet compactum unde a calore
cordis cæteræ partes corporis calefiunt. & sic possumus dicere
ꝙ cor est fons inati caloris & origo: postea epar: & post illud sūt
cæteræ partes carnis & pulpæ. Cerebrum est omnibus partibꝰ
corporis frigidius & humidius ad contrarium caloris cordis.
unde unum contēperat aliud Adeps naturaliter est frigidior &
siccior quædam humiditate coagulata. Os naturaliter est calidū
& siccum. Medulla est naturaliter calida & humida oīs cartilago
uena neruus pāniculus uentrinus est frigidæ & siccæ naturæ: ta
men est minus q̃ os. Cutis est tēperata & ꝓprie est illa q̃ est i uo
lis manuū: Neruoꝝ quoq; cōplexio multū diuersificatur: quo-
niam q a cerebro progrediuntur humidiores sunt q̃ illi qui a nu
ca nascunť: cū in sua cōplexiōe uicinenť cōplexiōi cutis quæ di
ciť tēperata. Glādulæ sunt frigidæ & humidæ & oia mēbra quæ
generant lac: ut māmæ sperma testiculi saliua pulmo. Caro mul
tū diuersificať eo ꝙ secundū cōplexionē mēbri est calidior &
minus calida: tamē omnes carnes recentes absq; sale sunt calide
& humidæ. salitæ uero calidæ & siccæ: diuersificanť tñ ꝺm locū
partis aialis & q̃titatē salis. Caro mediocris. i. macra & crassa est
tēperata i oī q̃litate. unde ꝺm ueritatē caro bene macra ipinguat
& crassa macrat. Caro porci castrati hædi agni uituli gallinæ pul
loꝝ caponis &c. bona est & laudabilis eo ꝙ facile digeriť: & bo
nū generat sanguinē caro uolatiliū facilior est ad digerendū q̃
gradientiū: & quicquid est ex eis melius sunt lacerti lingua pes

os & epar. Omne frixum & assatum caildum est & siccum: unde durũ est ad digerendũ: & psonã reddit macrã: oleũ est humidũ & calidũ. Oua sorbilia sunt bona & sana: & ex eis melior est uitellus albumine. Caseus malus est in cibo tã dulcis q̃ salitus: tamen utilis est dulcis post reliquos cibos: quia tunc assumptus facit digerere. Butirum bonum est & sanum. Lac plus malum est q̃ bonum: & in æstate melius. Omne membrũ animalis quanto plus est neruosum tanto frigidioris est naturæ: ut pes.

Signa repletionis malorum humorꝶ. Ca. XXXIX.

r Epletio malorꝶ humorum qua solet infirmitas generari ostẽditur per hæc signa: nimia rubedo in facie: pelliditas in pelle & unguibus: frequens extẽsio brachiorũ: plurima ossitatio: spissa sternutatio: grauis dormitio: plenitudo uenarũ: exitus sanguinis de naso ex facili: sæpe grauitas capitis: ut dolor frontis: tinitus auriũ: lachrymatio oculorꝶ: & pruritus in eis: timor de plano: inertia corporis ad eũdũ & laborandũ: magnitudo pulsus: dissolutio uentris urina turbida: non uoluntarius appetitus comedendi: & debilitas in tota persona.

Signa nimii sanguinis. Ca. XL.

c Vm sanguis nimis abundat accidit pruritus quasi ubiq; carnis & principaliter in brachiis: in facie abũdat rubedo continue oris dulcedo sentitur ad saporẽ p̃ter solitũ: fiũt ueliculæ in ore & in labiis: q̃dã ardores sentiunt i pectore: quos carbũculas appellam⁹: q̃bus psona perdit comedere & suos somnos: urina rubea & aliquãtulum spissa: corpus pinguescit: res sapiunt bonæ in esu: unde bene appetit digerit & deponit.

Signa nimiæ coleræ. Ca. XLI.

c Vm colera nimis abundat accidit in facie color citrinus: amaritudo in ore: asperitas in gula: sitis multa: pauca saliua: lingua sicca & aspera: caput sæpe dolet: os siccum: debilis appetitus: tardus uomitus citrinus uel uiridis cum multa amaritudine. egestio erit sicca dura & pauca quasi adusta & fetulẽta cum multo premitu & labore: urina tenuis citrina ignea & clara: uigilatio multa: dormitio pauca: caro macra: & cor instabile de unoquoq;.

Signa nimii flegmatis. Ca. XLII.

C Vm flegma nimis abundat in ore accidit multitudo sali uæ.i.sputus multus:q si fuerit albus & fluidus est bonus si uiscosus malus:paucitas sitis:os madidũ:gula mollis & lingua raro bibit uel nunq̃ nisi i prãdio uel coena:urina exit alba in eundo piger: & in laborando debilis: superfluitas abundat i naso:oculi fiũt graues & somnolẽti:somnus fit longus:caro un diq; sentit mollis & lassiua:appetitus debilis paucus acerbus di gestio tarda:in facie color albus sine rubeo colore:egestio mol/ lis & paucæ foeditatis:in addiscẽdo est grosse capacitatis: oculi sæpe lachrymãt & ꝓprie oĩ mane:pili cito crescunt & uugues.

Signa nimiæ melancoliæ. Ca. XLIII.

C Vm melãcolia nimis regnat accidit ardor stomachi: mul titudo appetitus canini:color fuscus i facie: sanguis est ni ger & spissus: urina nigra uel aliquãtulũ ruffa cedens ali quãtulũ ad uiriditatẽ uel palliditatẽ: Corpus i tactu sentitur fri gidum: habes est in laborerio: pedes frigidi sunt multum: cor suspiciosum persona ex cogitatu tristis:facile irosa: Tenax:amãs stare in solitudine:pauci est cibi & potus.

Notula doctrinalis. Ca. XLIIII.

N Atura nihil facit frustra: & in unoquoq; semper facit qđ melius est: & ideo nulla qualiiatis est ociosa in corpore. Sciendum ꝙ homo a natiuitate sua usq; ad seniũ desiccari non cessat: nascens ut moriatur. In calida. regione sunt gentes natiue brunæ in pelle:ut patet de æthyopibus:uel rubeæ albe/ dine in intermixta aliquantulum. Et in carne sunt siccæ: crispæ: capillos habent & grossos & asperos. Et in frigida regione na/ scuntur gentes longæ:in pelle multum albæ aut blundæ:nudæ a pilis uel quasi qui in suo esse sunt extensi albi uel blundi. Nota ꝙ regio est multiplex in prouincia & matrice mulieris: quæ si utraque fuerit calida creatura generatur: & generata manet ni gra uel bruna & cætera. Et si fuerit frigida efficitur alba plus & minus secundum regionis complexionem.

De notitia nimiæ abũdãtiæ humoꝝ per somnia. Ca. XLV.

D E iudicio cognitionis somniorũ ita dicimus ꝙ eorum aliud est uerum: aliud falsum. Item somniorum aliud significat de præteritis: aliud de præsentibus: & aliud

de futuris: & aliud significat nisi fantasiã. & oĩa ista attendentur esse a quibusdã ꝓpter ætatem: propter cibũ: & ꝓpter tẽpus lu/nationis. quia aliter uidet in insomniis puer & aliter iuuenis: aliter & aliud senex: & alit & aliud mulier in quolibet sui status. Itẽ niũ ante digestionẽ cibi sumpti uel nihil significat: aut de p̃teritis siue sui siue alterius quocũq; mõ: ut uisu &c. Somniũ in digestione facta sed nõ dum perfecta significat de p̃sentibus factis licet fiant cũ interuallis. Somniũ post cõpletã digestionẽ cibi as/sumpti significat de futuris oĩno. unde cũ quis dormiẽdo se sõniauerit aliquid & in excitatione somnii sibi uidebitur extraneum & magnæ significationis: & uellet scire quid significat: confestim surgat: & illud notet: aut nõ dormiat plus super latus super quod se somniauit. & tũc recordabit in die: nisi multa som/nia uiderit longo dormitu. In die autem si aliquid illius somnii oblitus sit cratet sibi caput retrorsum ubi est uirtus memoriæ: & tunc cum præiudicationis auxilio facile erit memor si deus uoluerit. Item somniorum quædam significant lucrum: q̃dam damnum: quædam gaudium: quædam tristitiam: quædã ægritudinem: quædam sanitatem: q̃dam guerram: q̃dam laborem: quædam requiem: quædam solũmodo explanationem somnii uerbi gratia cum homo somniat in hora debita sui status auem capere lucrũ significat: auẽ perdere damnum significat: plorare gaudium significat: ridere tristitiam significat: uelle currere & nõ posse impedimentũ significat: & ita de cæteris. Sed quia somnia sunt satis exposita in libro somniorum per ordinem alpha/beti: quem ponemus in hoc uolumine libri: idcirco hæc dicta sufficiant.

Somnia significantia dominium sanguinis. Ca. XLVI.

CVm sanguis regnat homo somniat se uidere rubeũ colorem: ut miniũ: cinabrium: tinctam scarlatam: sindonem rubeam uel uiolateam: morellum: rosam igranatam: san/guinem fusum: facere nuptias uel sponsalitia uel esse in talibus. Comedere cibum dulcem & rem sapidam: sentire uentum: po/nere uentosam: incarnare aliquem uidere carnem sanguinolentam: & huiusmodi res rubeas aut rubicundo colore.

Somnia significantia. d. coleræ rubeæ. Ca. XLVII.

Vm colera rubea regnat homo somniat se uidere ignem ardentem: carbones uiuos: prunas accensas: scintillas: olibanum: fornacem: cereum: fulgur audire tonitrua cælũ rubeum: ignem: inflãmatum lapidem: litem uerborum iter aliquos. pugnam: percussionem rumorẽ: colorem zallum: lothonem: auricalum: aurum: ramũ: auripigmentum: capillos blundos: amara comedere.

Somnia significantia. d flegmatis. Ca. XLVIII.

Vm flegma regnat homo somniat se uidere pluuiã: mare: flumen: fontẽ: aquã: canale: puteum: lacũ: nauem euntem: piscem: rhete: linũ: abluere aliquid ut manus pannũ uidere colorem albũ: cerusam: calcẽ: caseum: bombicem: cadere in aquam: fugulos: lachrymas: sputũ: urinam: sirupũ aquã haurire lixiuium: natare: capillos: tegulas stillare: & hmõi similia.

Somnia significantia. d. melancoliæ. Cap. XLIX.

Vm melancolia regnat homo somniat se uidere colorem nigrũ & fuscum: ut fumũ: tenebrã: sepulturã: infirmum: hospitale mortuorum cadauer: timorem tristitiam: impotentiam: esse in carcere ligatum: necatum diabolo: uestẽ esse stercoratam: & similia.

Somnia significantia caliditatem. Ca. L.

Onstat quando calida complexio: homo se uidet in somniis stuffare: balneare: ad solem stare: icedere per ignem se igne offendi uel ferro uel aqua calida & similibus.

Somnia significantia frigiditatem. Cap. LI.

Onstat q̃do frigida cõplexio: hõ in somniis uidet se esse in loco frigido: glaciẽ uidere: tangere niuẽ ferrũ brumã plumbũ: lapidẽ: ex frigore tremere: cristallũ: albumẽ oui lac coagulatum: & similia.

Somnia significantia humiditatem. Ca. LII.

Onstat quãdo humida cõplexio: homo uidet in somniis se tãgere rem mollẽ & leuẽ siue tenerã comedere panem recentẽ: bibere brodiũ: mingere aquam palpare.

Somnia significantia siccitatem. Cap. LIII.

Onstat quando sicca cõplexio. hõ somniat se uolare: in se fieri isultus; aliqd leuitatis capere: & auẽ uolare: pẽnã: fõ

lium arboris uibrare:schalas:montem:turrim:exprimere aliqd uel distillare: & huiusmodi similia.

Somnia significantia repletionem humorum. Ca. LIIII.

q Vando repletio humorũ est in corpe hõ somniat se grauari ab aliquo uel onerari per uoluntaté aut uiolentiam: uelle ire & nõ posse:aut se leuare:nec ex debilitate ualere.

Somnia significantia malos humores. Ca. LV.

q Vando in corpore sunt mali humores & nimis regnant homo uidet i somniis se ire per loca coenosa fetida putrida:tangere limum stercus siccum: menstruum: rem turbulentam & similia his.

De notitia auguriorum. Ca. LVI.

a Vguria sunt in canonibus ecclesiæ uenta: tamẽ dicim⁹ q̄ quædã accipiũtur per obuiationẽ hominis uel alteri⁹ aĩalis uel per auditũ uocis. & hic & hæc augur auguris idẽ est q̄ qui & quæ per talẽ scientiã indicat res futuras: & sic per signa huius scientiæ singula in genere iudicare scit & nouit. Vnde sciendũ est q̄ auguriorum quædã significant bonũ euentũ: ut Cõfert & emponenth: quædã malum euentũ: ut uiaran & harenan: & quædam mediũ inter utrunq;: ut fert & confert. Sũt eñi q̃dã notabilia: q̃bus ꝓprie auguria cõsiderant̃: ut sternutatio ossitantis obuiatio uolatus auiũ: cantus auiũ: uox audita locutionis circa propositũ negocii: ut somniũ antecedens. unde homo facit auguriũ homini sicut cætera aĩalia faciunt: ut aquila: cornicula: nocticorax: coruus: bubo: picus: gatta: canis: porcus: equ⁹: & cætera. ut habet̃ in libro auguriorum. Item auguriorum quædã fiunt ante: quædã post: quædam dextræ: quædã sinistre & cũ diuersa sint in sua dispositiõe q̃dlibet illorum ꝓprie noiant̃: & ex proprio noie cognoscit̃ iterpretãdũ. Vnde dicim⁹ q̃d auguria sunt numero. xii. ad istar. xii. signorum cæli: & sũt hæc: Fernoua: feruet⁹ cõfert: amponẽth: scimasarnoua: simasaruet⁹: & hæc fiũt in dextro latere. In sinistro uero latere sũt Cõfernoua: cõferuet⁹ uiarã: harienã. scassarnoua: scassaruet⁹. Cũ aũt ista noia sint grauia & multæ significationis: ideo placet nobis ea exponere sufficiẽter.

Fernoua ẽ auguriũ qñ tu exiueris domũ tuã cãm faciẽdi aliqd & eũdo uides hoiem uel auem eundo uel uolando: ita quod se

ponat anté te in sinistra parte tui: & istud est tibi signum bonæ significatiõis super negociũ. Feruetus est auguriũ quãdo tu exi ueris domũ tuam causa faciendi aliquid: & eundo prius inue/ nis uel uides auem uel hominẽ pausantem ante te in sinistra par te tui: & istud est tibi malum signũ super negocio. Viará est au gurium quãdo homo uel auis suo itinere uel uolatu ante te tran sit ueniens ad dextera parte tui: & tendens in sinistram euane/ scit: istud est tibi bonum signũ super negocio. Cõfernoua est au gurium quando prius inuenies hominem uel auem euntẽ uel uolantem: & se repauset ante te in dextra parte tui uidẽte te: & istud est tibi bonum signum super negocio. Conferuetus est au gurium quando prius inuenis uel uides hominem uel auem se repausantẽ in dextera parte tui uidente: & istud est tibi malũ si/ gnum super negocio. Scimasarnoua ẽ auguriũ quãdo tu uides hominem uel auem post te & te consequi & transire te: & ante q̃ perueniat ad te uel tu ad eam: alicubi se repaueset te uidente in dextero latere tui: & tunc est bonũ signũ super negocio Scima/ saruetus est augurium quando tu uides hominem post te uel auem pausantem ita ꝙ sit tibi dextero latere: istud est tibi malũ signum super negocio. Scassarnoua est augurium quãdo uides post te hominẽ uel auem & ante q̃ perueniat ad te & tu ad eam in loco repauset te uidente significat bonum signum super ne gocio. Scassaruetus est augurium quãdo uides hominem præ ter ire uel auẽ in loco pausantem ita ꝙ sit tibi in sinistro later̃ tui est tibi malum signum super negocio. Emponẽth est augurium quãdo homo uel auis uenit a latere sinistro tui transit ad dextrã: nec eã uides repausare sed euanescit a te tunc est tibi bonũ signũ super negocio. Harrenan est auguriũ quando homo uel auis a dextro latere tui uadit in sinistrũ trãsiens post tergũ tui & eã ui des alicubi repausare tũc est tibi malũ signũ sup negocio. Vt au tẽ singula q̃ diximꝰ euidẽtiꝰ itelligant̃ libri auguriorꝝ hæc poni mꝰ i exẽplo.

De notitia sternutatiõis. Ca. LVII.

STernuto. tas. uerbum est: & significat sternutare. Et hæc sternutatio huius. nis. ipse idem actus est qui dicitur ster nutatio. Nec aliud est sternutaio q̃ fumositas uaporum quæ ascendit in caput usq; ad cerebrum. Et cum ibi semper plus

abundēt nociua q̄ iuuatiua a natura depellitur & cadendo exiti ictu per nares & per os. Pōt autē uetari sternutatio ne fiat quā do sentitur cōtingere: Si oculi parū fricentur cōfestim cessat: & aīali tūc caput purgat a malis uaporib⁹: ut domus a fumo quā do expellitur a uēto. Quid aūt una sternutatio uel duæ boni uel mali significet hic ponam exēplum. Dum enim aliquis homo cogitauerit aliquid super aliquo negocio emptionis uel intel/lectus &c. & fecerit duas sternutatiōes uel quatuor aut alibi per alterā factæ fuerint: cōfestim se leuet si sedeat: & si stati pedibus se moueat & incipiat ire cā cōplendi negociū siue intromittēdi q̄ ꝓsperabit in eo. Et si fecerit ultra quatuor sternutationes nō ꝑ tinet sibi super facto: cū sit sub dubitatione sciēdi ueritatē nisi il lud uideat adhuc per aliud signū ut obuiationis signo &c. Si ue ro fecerit unā sternutationē uel tres oīo deliquat oīa tam in dicē do q̄ in faciendo: eo ꝙ de facto non posset ꝑuenire ad bonū finē nec cito nec facile. Itē si duo homines quasi in uno momento fe cerit duas sternutationes: idest quilibet eorum fecerit suam ster nutationem: tunc ei est bonum signum faciendi aliquod ꝓposi tum in certo facto unde statim incipiat negocium: & prospera bitur in gressu maris causa negociatiōis & etiā per terrā. Duæ sternutationes ei bonū signū significant: & econuerso: ut de una uel tribus. Itē cū q̄s recēter uenit in locū una sternutatio ei bene significat: & ecōuerso: ut duæ uel. iiii. &c. Itē una sternutatio ī ali qua nocte fctā ꝑ quēq̄ de familia dom⁹ bonū significat: ut lucrū &c. Duæ uero malū ut dānum &c. Verū est ꝙ ille q̄ sternutat re cipit partem significationis hac conditione ꝙ cætera participa bunt cum eo de illo euentu. Itē si duæ sternutationes fiant omni nocte ab aliquo & illud cōtinetur per tres noctes signum est ꝙ aliquis uel aliqua de domo morietur: uel aliud dānum domui cōtinget uel maximum lucrum. Item in introitu domus si quis nouiter habeat unā sternutationē tute intret eam habitaturus Si uero duas exeat: & eam non habitet. Item homine iacente in lecto suo si uigilauerit & fecerit unam sternutationem est sibi si gnum malum īfirmitatis uel damni. Si uero dormiat & fecerit unam sternutationē peius significat. ut grandem tribulationē: mortem personæ: uel impedimentum grauissimum: aut rerum

perditionem. Si uero aliquis in lecto iacendo duas fecerint ster nutationes & uigilet signum est bonum & lucri uel sanitatis & cætera. Sed si dormiebat tunc est melius. Et si omni nocte duæ fiant sternutationes usq; in tertiam noctem tunc est signũ optimum aut in lucro aut in alio honore & cætera. Item si aliquis tota die iuerit ut mercator & peregrinus aut partim in die: & repausauerit in aliquo hospitio: & ibi repente faciat duas ster nutationes locum mutet & uadat in aliud hospitium eo quod prosperabitur alioquin aduersabitur. Item cum quis petẽdo aliquid causa operãdi eam rem uel tetigerit & habuerit unam ster nutationem: confestim: discedat de loco illo: & p ermittat oĩa ilic: & alibi tentet: & tunc inde prosperabitur aliquantulnm. Et si habuerit duas sternutationes tollat ipsam secure: & eam rem non permittat: nec amplius differat. Item si quis post peractum factum nuper de aliquo unã sternutationẽ fecerit: tunc ei significatur ꝙ omnia in pacto stabunt firma. Si uero tres fecerit pactum non seruabitur. Itẽ si quis summo mane in die lunæ cũ de lecto leuauerit habuerit unam sternutationẽ significat ꝙ totam ebdomadã habebit ꝓsperam lucro uel alia consolatione. Si uero duas habuerit totũ cõtrariũ erit. Item si quis perdiderit equũ annulum &c. & exiens domũ suam causa quærendi: & in exitu nuper habuerit unam sternutationẽ significatur ei rem suã recuperare. Si uero duas habuerit nunq̃ rẽ adiueniet. Itẽ die dñico summo mane cũ qs se leuat de lecto tres sternutationes habuerit ei bonũ significat. Vna uero malũ significat. Itẽ ante prãdiũ uel cenã quasi uolẽs ĩcipere comedere duas sternutationes fecerit bonũ significat una uero malũ. Vir ĩfirmus iacẽs ĩ lecto si timeat & diffidat & habeat unã sternutaionẽ signũ est mortis. Si uero duas euadet. Mulier grauit ĩfirma si in lecto habuerit unã sternutationẽ est sibi signũ liberationis. Duæ uero mortẽ significant.

Nunc incipit tertia pars: in qua continentur capitula Phisionomiæ ĩ specie utriusq; sexus uiri & mulieris. Ca. LVIII.

D particulas quidem corporum utriusq; sex⁹ uidelicet uiri & mulieris p en itus reuerentes secundum seriem formæ cuiuslibet person æ ĩ oĩ statu sui dicimus ꝙ phisionomia est ingeniosa scientiæ naturæ

per quam cognoscitur uirtus & uitium cuiuslibet animalis: Et quoniam membrorum quædam sunt simplicia: ut lingua cor &c. quædam uero composita: ut oculus nasus &c. Idcirco dicimus quod multa sunt signa quæ simul uiuunt: somnia quorum dant iudicium sapienti. Et ideo sciendũ est quod multiplex est differentia inter uirum & mulierẽ cadens in iudicio scientiæ quæ dicitur phisionomia. Quare accipiẽda est proprie in uiro: & improprie in muliere. Causa est quia uir in omni cõpositione ipsam plenius apprehendit quam mulier: ut euidenter apparet in scientia canonum qui sunt infra per modum capitulorum. & ob hoc dicimus quod pro uiro intelligatur proprie iudiciũ uniuscuiusque capituli: & pro muliere improprie: cõperato tamen intellectu ipsorũ ad idẽ. Quare magnum ingenium debet adhiberi comprehensionibus omnium quæ sunt necessaria huic sub ui collectionis priusquam iudicium proferatur utriusque sexus: si casus euenerit in aliquo iudicandi. uidemus .n. uirum in facie consimilẽ mulieri: quem cũ sagaciter aspexerimus sic & sic iudicamus de illo: & ita de cæteris partibus corporis ut manus &c. Videmus etiã mulierem in facie: & hæc erit carnaliter similis uiro sola dispositione membrorum. s. tam alterarum partiũ corporis ut manus &c. quam faciei: nũquid iudicamus de illa quẽ admodũ de uiro possumus iudicare: nequaquam sed aliter & debilius pro eo quod cõplexio mulieris ualde distat a mera ratione & cõplexione uiri in oibus. nisi in uno modo qui dicitur cõis esse. Sed de cõmuni duæ partes attribuuntur uiro & tertia mulieri. Vnde uolẽtes ordinẽ oium & singulorum partiũ mẽbrorum retinere: a Capite nũc incipiemus principaliter: & ponemus rubricã unicuique parti totius corporis humani: & nõ alterius aialis: ut opus nostrũ sit facilius omni lectori. Et connumeratis oibus membris particulariter a sũmo capite usque ad plantas pedum finiemus ipsum opus cũ auxilio dei: qui de nihilo cuncta creauit: & discreuit: solus gubernans omnia: & disponens magno regimine sapientiæ quæ non fallitur.

De capillis. Cap. LIX.

C Apilli plani & extẽsi & in colore albi uel blũdi si sint subtiles & molles significant hominẽ naturaliter timidũ corde: debilem uiribus: pacificum in societatibus: ubique con

uenientem & mansuetũ. Capilli grossi & ericii ac breues signifi cant hominẽ naturaliter fortẽ securum: audacẽ: inquietũ: uanũ: sæpe fallacẽ: cupidum pulchrorꝫ: & plus simplicem q̃ sapiẽtem licet fortuna ei faueat. Cuius capilli sunt multũ crispi significant hominẽ duri ingenii: aut multæ simplicitatis: siue utrũque. Cu ius capilli sunt multi super tẽpora faciei & super frontẽ: quibus frons ualet iudicari pilosa significãt hominem simplicem: uanũ luxuriosum: cito credẽtem alteri: in moribus & loquela rustica lis & grossi ingenii. Cuius capilli sunt multũ ericii & eleuati & cesareæ ex sua tortuositate significãt hoĩem ualde simplicẽ: auda cem: superbũ: duræ capacitatis: uelocis iræ. mendacẽ: luxuriosũ: maliciosum: in malo præsumptuosum. Cuius capilli in angulo frõtis sunt ualde ericii & omnes eleuati uel partim ex eis sitque frons calua significãt hominẽ simplicem & partim malitiosum cum sagacitate modorꝫ. Cuius capilli sunt multi. id est spissi per totũ caput significant hoĩem luxuriosum: & bonæ digestio nis: uanũ: uelocis crudelitatis: pigrũ in agẽdis malæ memoriæ: cupidũ multorꝫ: ac infortunatũ. Cuius capilli sunt rubei signifi cant hominẽ inuidũ: uenenosum: fallacẽ: superbũ: & maliloquũ Cuius capilli sunt ualde blundi significãt hominẽ conuenientẽ ad oĩa amantẽ honorẽ: & uanagloriã habentem. Cuius capilli sunt ualde nigri significãt hominem cõuenientẽ ad oĩa plus ad bonũ q̃ ad malũ: in officio & opere studiosum: secretũ: fidelem: & nõ bene fortunatũ. Cuius capilli sunt quasi albi uel glauci si gnificant hominẽ bonæ conditionis & conuenientem ad oĩa: ti midum: uerecundum: debilem: boni ingenii: teneræ capacita tis: duram ac crudelem fortunam habentem. Cuius capilli sunt mediocres in quantitate & colore significant hominem cõueni entem & plus tendentem ad bonum q̃ ad malum amantẽ uitã pacificam: munditiam & bonos mores. Cuius capilli tempore iuuẽtutis sũt cani uel est caluicies significant hominẽ mouẽtem sæpe ad luxuriam: uanum: audacem: instabilem: loquacem.

De fronte. Cap. LX.

f Rons multũ eleuata ĩ rotũdũ significat hoĩem libalẽ ami cis & notis: lætũ: bõi itellect⁹: alti tractabilẽ: & multis gra tiis uirtuosũ. Cui⁹ frõs ẽ plana pelle & osse & nõ cõtinẽs rugas

significat hominem ex facili litigantem. uanum. fallacem. plus simplicem q̄ sapientē. Cuius frons est nimis parua ex omni parte significat hominem simplicem. cito irascibilem facilis crudelitatis. cupidum rerum pulchrarum. curialē. Cuius frons est bene rotunda in angulis tempoꝝ. ut ossa quasi appareāt & nuda pilis significat hominē boni ingenii & clari intellectus. multæ audaciæ. in malo magnanimū. cupidum pulchrorum mundítiorum & honoris. Cuius frons est cuspida in angulis temporū ut ossa quasi foris permaneāt. significat hominē uanum & instabilem. in omnibus debilem. simplicē. & teneræ capacitatis. Cuius frons est in tēporibus quasi conflata grossitudine carnis. scilicet ꝙ habeat maxillas carne plenas significat hoiem multi aīs superbū iracundum & grossi ingenii. Cuius frons est rugosa & decliuis a medio ut sit quasi duplex in facie nasi siue habeat uallē siue non significat hoiem simplicē. magnanimū. magni igenii. & crudelis fortunæ. Cuius frons est magna ex omni parte & aliquantulū rotūda nuda pilis uel calua parū uel satis significat hominē audacem. boni ingenii & intellectus. sagacē. malitiosum. magnanimū magnæ iræ nō bene legalē. & ideo facile mendacē Cuius frons est ualde longa & alta in rotūdum ita ꝙ facies uersus mentū sit figurata in acutū significat hoiem simplicem. debilem. conuenienter legalem. & crudelis fortunæ.

De Ciliis. Cap. LXI.

Ilia artuata multū & quæ frequenti motu eleuant̄ in altū significant hoiem superbū: animosum. uanagloriosum. audacem minacē. cupidum pulchrorum. & conuenientē ad utraqꝫ. Cuius cilia sunt deorsum declinata cum alteri loquitur uel alteꝝ intuetur quasi latenter sub eis significāt hominem ualde malitiosum uel fallacē: mēdacē: proditorem: tenacem: pigrum: secretū: pauciloquum Cuius cilia sunt rara a pilis significant hominē simplicem: uanū: debilem: cito crudelē: & in societate satis conuenientē. Cuius cilia sunt naturaliter plicata deorsum ut quasi sint crispa significant hominē inuerecundū: pigrū suspiciosum. tenacē: iuidum: & in multis facile seductorem. Cuius cilia sunt ualde breuia & in colore alba uel blunda significāt hominem quasi ad omnia conuenientem debilem: timidū: faci

le accito alteri credentem & conuertibilem.

De interciliis. Ca. LXII.

i Ntercilia significāt hominē tenacē: inuidū: secretum: sagacē: ualde cupidū pulchrorū: uanæ fortunæ: & plus crudelis q̄ delectabilis. Cuius intercilia sunt longa ualde significant hominem aliquantulū duræ capacitatis: subtilis intellectus: magnæ audaciæ multæ fidelitatis: & amicitiæ claræ & pfectæ.

De oculis. Ca. LXIII.

o Culi magni. i. grossi & multæ aperitionis significant hominem frequenter pigrum: quādoq; audacē: inuidū partim uerecundum: & partim non secretum: conuenientē tenacem uanum: leuiter mēdacem: magnæ iræ: malæ memoriæ grossi ingenii: & parui intellectus: & minus sapientem q̄ se reputet scire. Cuius oculi sunt in capite quasi absconsi. i. cōcaui intus & longinqui uisus significant hominem suspiciosum: malitiosum: magnæ iræ: peruersi moris: ualde memorem: audacem crudelem facile mendacem: minacem: uitiosum: luxuriosum: superbum: inuidum & seductorē. Cuius oculi foris ualde præminent significant hominem simplicem ad stultum: parū uerecundum: aliquantulum largum: facile seruitialem: grossi intellectus & ingenii: cito conuertibilē ad utrunq;. Cuius oculi acute intuētur & studiose ciliis declinatis significāt hominem malitiosum & multotiens seductorem: falsariū: sæpe mendacē inuidū: tenacem: secretum: impiū nec bene legalem. Cuius oculi sunt parui & rotundi conueniēter significant hominē uerecundū: debilē: simplicem: cito credentem dicta alterius: grossi ingenii: tardi intellectus & frequenter crudelis fortunæ: liberalē alteri & cōuenienter uerecundū. Cuius oculi sunt obliqui significāt hominē fallacem: sagacem tenacem: inuidum: iracundum: mēdacem: & in multis malitiosum. Cuius oculi sunt uarii & ituitu uagi significant hominem sæpe mendacem uanū: simplicem: luxuriosum: seductorem: cito alteri credentem: inuidum: animosum cupidū pulchrorum: & facile cōuertibilem ad utrūq;. Cuius oculi sæpe cōniuent: & mouenē ante & retro significant hominē luxuriosum: instabilem sæpe mendacē: facile falsariū: proditorē: infidelem: psumptuosum: & durū ad credēdū alteri. Cuius oculi in al

bedine aliquantulum sunt citrini significant hominem simplicẽ sæpe mendacẽ: uanum: fallacẽ: sæpe luxuriosum: infidelẽ alteri: & cõuenienter secretũ: ualde sui sensus: & magnæ iræ. Cuius oculi sunt multi motus aut duri siue tardi intuentes tamẽ acute cũ reclinatione carnis cilioꝝ significant hominẽ ualde malitiosum in multis: uanũ: pigrum: mendacem: infidelẽ: iuidiosum: & rixosum. Cuiꝰ oculi sunt quasi rubei uel uitiosi lachrymis uel sanguine significant hoiem iracũdũ: supbum: dedignosum: crudelẽ: inuerecundũ: infidelẽ: mẽdacem uanũ: simplicem: tenere capacitatis: seductorẽ: & ex facili piũ. Cuius oculi sunt ualde grossi quasi similes oculis bouũ significant hominem simplicem: tardi intellectus malæ: memoriæ: & grossi nutrimenti. Cuius oculi sunt in forma mediocres tendentes ad nigredinẽ significant hominem cõuenienter pacificum: mãsuetũ: legalem ingenii boni magni intellectus: & conuenienter alteri seruitialem.

De naso. Ca. LXIIII.

n Asus longus & aliquantulum subtilis significat hominẽ audacem: curiosum in factis iracundum: uanũ: cito conuertibilẽ ad utrũq;: debilẽ: & ex facili credentẽ. Cuius nasus fuerit longus & extensus habens punctam deorsum declinatam significat hoiem sagacẽ: secretũ. seruitialem: & conueniẽter alteri fidelem: probũ in agendis & supplãtaneum. Cuius nasus fuerit simus significat hominẽ impetuosum uanũ: mendacẽ: luxuriosum: debilem: instabilem: cito alteri credentẽ & conuertibilem ad utrunq;. Cuius nasus fuerit in medio latus & declinet ad summitatẽ sui significat hoiem facile mendacem: uariũ luxuriosum: uerbosum & crudelis fortunæ. Cuiꝰ nasus fuerit undiq; grossus & bene longus significat hominẽ cupidũ omnium pulchrorum: in bonis simplicem: in malis sapientẽ: cõuenienter bene fortunatum: fictuosum in eis quæ cupit: secretum: & ualde minus scientem q̃ se scire reputet. Cuius nasus fuerit ualde acutus in puncta mediocris inter longum & curtum grossum & subtilem significat hominem cito irascibilem: ualde sui sensus: facile rixosum & dedignosum: sagacem: debilem: malitiosum: seductorem: minacem & memorem. Cuius nasus fuerit ualde rotundus i extremis & cũ paruis naribus significat hoiem supbũ:

groſſi nutrimenti:cito credentem:uanum:largum & fidelem. Cuius naſus fuerit nimis longus & in puncta plus ſubtilis q̃ groſſus & conuenienter rotundus ſignificat hoiem in loquendo audacem:in agendis probũ:facile iniurioſum:fallacem:inuidum:tenacem:in fide ſecretum:cupidum alieni: & multis modis latẽter malitioſum. Cuius naſus fuerit retortus & curuatus in ſurſum & longus cõuenienter habens pũctam groſſam ſignificat hominem audacem:ſuperbum.tenacem:inuidum:cupidũ iracundum:luxurioſum:mendacem:ſeductorem: uanaglorioſum:infidelem:rixoſum.Cuius naſus fuerit in medio ualde eleuatus ſignificat hoiem ſæpe mendacẽ:uanũ:inſtabilem luxurioſum:cito credentem:importunum:ingenii boni: groſſi nutrimenti: & plus ſimplicem quam ſapientem & malitioſum.Cuius fuerit qualitate rubicundus ultra omnem ſpeciem cæterorum ſignificat hominem auarum impium:tenacem:luxurioſum ſupplantaneæ bonitatis:groſſi nutrimenti & ingenii: teneræ capacitatis.Cuius naſus fuerit conueniẽter groſſus undiq; & ſuper punctam planus aliquantulum ſignificat hominem ſatis pacificum:manſuetum:fidelem:laborioſum ſecretum: & boni intellectus.Cuius naſus fuerit ſuper punctam aliquantulum piloſus & undiq; groſſus conuenienter & in iũctura frontis parum ſubtilis ſignificat hominem bonæ conditionis in omnibus: & conuertibilem facile ad utraq;. Cuius naſus fuerit ubiq; groſſus nares habens latas ſignificat hominem groſſi ingenii: & plus ſimplicem quam ſapientem:mendacem:fallacem:ſubdolum:rixoſum:luxurioſum:inuidum: & uanaglorioſum.

De naribus. Ca. LXV.

n

Ares naſi ſtrictæ ac ſubtiles ſignificant hominem habentem paruos teſticulos:ſagacem:dedignoſum. mendacẽ: fidelẽ uanaglorioſum: cupidũ pulchrorũ in agendis modeſtũ.Cuius nares fuerint magnæ & amplæ ſignificant hoiem habẽtem magnos teſticulos.luxurioſum:proditorem uanũ:falſum:audacẽ:mendacẽ:inuidũ:cupidũ: groſſi igenii: tenacẽ:parũ timidũ.Cuius nares fuerit ualde obtuſæ ſignificant hoiem inſcipiẽtẽ:uanũ:mendacẽ.ſuperbũ:aſperæ fortunæ: & bellicoſum.

De Ore. Ca. LXVI.

S magnũ & latũ ex clausura & aperitiõe significat homi
o nem audacẽ: iuerecundũ: facile bellicosum: mendacẽ: uer
bosum nouigerulũ. comestorẽ: imundũ: grossi ingenii te
nacem: & ualde ĩscipientẽ. Os cuius fuerit parua clausura & ape
ritio significat hoiem pacificũ: timidũ: fidelem: secretũ tenacẽ:
largum uerecundũ: doctrinalem: & parũ comedentẽ. Cuius os
fetet flatu significat hominẽ in epate uitiosum: sæpe mẽdacem:
uanum lassiuũ: fallacem. teneræ capacitatis: grossi intellectus se
ductorem: inuidũ: cupidũ alieni: & cõuenienter alteri largũ: no
uigerulum: cito. credentẽ: & plus simplicem quã sapientẽ. Cuiꝰ
os redolet flatu significat hominẽ conuenientẽ: sapientẽ: in dan
do & retinẽdo sagacem: secretũ: cupidũ pulchrorum: fidelem: ci
to credentem & conuertibilem ad utraque.

De Labiis. Ca. LXVII.

Abia oris ualde grossa uel nimium reuoluta foris signi-
l ficant hoĩem plus simplicẽ quam sapientẽ: cito credentẽ:
grossi nutrimenti: & conuenientẽ ad utraque. Cuius la
bia fuerint cõuenienter subtilia & nõ multũ foris retorta signi
ficant hoiem discretũ in omnibus: secretũ: sagacẽ: iracundum: &
multi ingenii. Cuius labia fuerint bene colorata & plus subti-
lia quã grossa significant hominem bonæ cõditionis in omni-
bus & cito cõuertibilẽ ad utrũq; & citius ad uirtutes q̃ ad uitia
Cuius labia non sunt bene æqualia in omni ita ꝙ unum sit ma-
ius altero significant hominem plus simplicem q̃ sapiẽtẽ: gros
si ingenii: tardi intellectus: & uariæ fortunæ.

De dentibus. Ca. LXVIII.

Entes parui & debiles in opere & rari & curti significant
d hominẽ debilẽ: boni ingenii: teneræ capacitatis: mansue
tum: legalẽ: fidelem: secretũ: timidum: uitæ breuis: & ad
utraq; conueniẽtem. Cuius dentes non sunt sibi æquipollentes
quantitate & situ gingiuarũ ita ꝙ quidã sunt stricti quidam lati
quidã rari quidã spissi significant hominem sagacem: ingenii
boni: audacem: dedignosum: inuidum: & facile conuertibilem
ad utraq;. Cuius dentes sunt ualde longi & quasi acuti & aliquã
tulũ rari & fortes in opere significãt hominem inuidum: impi
um: gulosum: audacem quasi inuecundũ: mẽdacme: falsum: in-

fidelem: & suspiciosum. Cuius dentes sunt cittrini uel bruni siue sint curti siue longi significant hominem plus stultum q̃ sapientem: grossi nutrimenti: cito credentem: turbidi intellectus: sæpe fallacem: mendacem: inuidum: cupidũ alieni & suspiciosum. Cuius dẽtes sunt grossi & lati siue declinent foris siue intus siue sint rari siue spissi significant hominem uanum: lassiuum: grossi nutrimenti cito credentem: simplicem: fallacem mendacem: & teneræ capacitatis. Cuius dentes sunt fortes & spissi significãt hominem longæ uitæ: cupidũ pulchrorum: duræ capacitatis: grossi ĩgenii. magnanimũ: multũ sui sensus: nouigerulũ: & cito credentẽ. Cuius dẽtes sunt debiles parui rari & exiles significãt hominẽ debilẽ breuis uitæ. sagacẽ. capacitatis bone. cito credentẽ. cõiter uerecundũ. tractabilẽ. mansuetum & legalem. Cuius dentes sunt fortes & spissi significant hominẽ longæ uitæ: luxuriosum: comedonem audacem. fortem. discretum. & sui sensus.

De lingua Cap. LXIX.

Ingua nimis uelox ad loquẽdũ significat hominem plus simplicem q̃ sapientem grossi ingenii. mali intellectus cito credentẽ & facile cõuertibilẽ ad utraque. Cuius lingua balbutit loquẽdo significat hoiem ualde simplicẽ uanum istabilem: iracundũ: cito ab ira conuertibilẽ. seruitialẽ. & debilem. Cuius lingua est ualde grossa & aspera significat hominẽ sagacem: malitiosum. cõueniẽter seruitialẽ. uanum. dedignosum. secretũ proditorem. nouigerulum. timidũ. impiũ. conuenienter sufficientẽ multorum. Cuius lingua est subtilis significat hominẽ sagacẽ. ingeniosum. facile timidum. cito credentem atque conuertibilem ad utrunque.

De flatu. Ca. LXX.

Latus multus significat hominem multi spiritus. & ecõuerso. cuius defectus est duplex: aut ex paruitate pulmonis: aut ex uitiositate toracis. Et ideo animal multi flatus est multæ fortitudinis & multi potus.

De uoce. Ca. LXXI.

Ox grossa in sono significat hominem fortem audacem: superbũ. luxuriosum: comedonem: ex facili bellicosum: ualde sui sensus: mendacem: fallacem: secretum: iracundum: clamosum: inuidum. Cuius uox est subtilis & debilis par

uo flatu significat hominē debilem: timidum intellectus boni: sagacem: pauci cibi. Cuius uox est clara & bene expedita in sono significat hominē cōuenienter prouidū: ueracē: sagacem ingeniosum mendacē: uanagloriosum: & cito credentem. Cuius uox est solida i cātu significat hominem cōuenienter fortem: intellectuatū: cautū: tenacem: cupidum alieni: & ingeniosum. Cuius uox est tremula significat hominem inuidum: suspiciosum: uanagloriosum. pigrū. debilē & timidum. Cuius uox est ualde alta in tono significat hominē fortē. audacem. iniuriosum. & sui sensus. Cuius uox est ualde aspera siue in cantu siue in loquela significat hominem grossi igenii intellectus & nutrimenti. Cuius uox nimis resonat uel impedita catarris &c. significat hominē plus simplicē sapientem grossi nutrimenti: uanū instabilem. facile timidum mendacē. & cito credentem. Cuius uox est mitis & plana & grata auditori significat hominē pacificum. secretū. timidum. tenacem iracundū. & ualde sui sensus. Cuius uox incipit a graui & finit in altū significat hominem iracūdū: impetuosum: audacem: & tutum. Cuius uox in uocatione alterius sonat mollis significat hominē debilem: mansuetū: tenacem & sagacē Cuius uox in uocatione alterius est acuta & alta significat hominem tutū: iracundū: audacem: sagacem: malitiosum: & satis superbum. Cuius uox est dirupta alta & placabilis significat hominē timidū: & ex facili uanū. animosum: cito credentē: & luxuriosū.

De risu. Ca. LXXII.

r Isus abundat in ore stultorū & habentiū splenē magnā & ecōuerso. Cuius bucca ex facili ridet significat hominem simplicē: uanum: instabilem: cito credentem: grossi ingenii & nutrimēti: seruitialē: & nō secretū. Cuius bucca raro ridet & breuiter significat hominē stabilem: tenacē: sagacē: clari intellectus: secretum: fidelē: & laboriosum. Cuius bucca duræ mouetur ridēdū significat hominē sapientē: ualde sui sensus: sagacē ingeniosum patiētē: tenacem: studiosum suæ artis: iracundū: supplantaneū. Cuius bucca facile ridet: & ridēdo sæpe tussit uel ossitat aut torquet caput significat hoiem uariū: iuidū: cito credētē & cōuertibilē ad utrūq;. Cuius bucca ridēdo torquetꝰ cū derisiōe alteriꝰ significat hoiem arrogātē: fallū: tenacē: iracūdū: mēdacē:

& aliquãtulũ ꝓditorẽ.

De Mento. Ca. LXXIII.

m Ento amplus & grossus carne multa significat hominem pacificũ: mediocris capacitatis: grossi igenii: legalem: secretum & facile cõuertibilem ad utrũq;. Cuius mẽto est acutus & cõuenienter plenus carne significat hominẽ boni itellectus: alti: cordis: & satis laudabilis nutrimẽti. Cuius mẽto est quasi duplex quadã ualle significat hoiem pacificũ. grossi igenii uanum cito credẽtem. cõuenienter alteri seruitialẽ. & ualde supplãtaneũ. & secretũ factorũ. Cuius mẽto est acutus & subtilis carne significat hoiem audacẽ. belicosum. irascibilẽ. dedignosũ. timidũ. debilẽ. & aliquãtulũ seruitialẽ. Cuius mẽto est recuru⁹ cũ ualle in iunctura maxillarũ & carne macer q̃si acutus significat hominem pessimum. simplicem. audacẽ. superbum. minacem. inuidum. tenacem. fallacem. cito irascibilem iracundum proditorem. furem. & supplantaneum

De barba. Ca. LXXIIII.

b Arba nascitur uiro ultra. xxiiii. annum paulatim de die i diem. & tunc nascitur femur extra sexum. Et est sciendũ ꝙ tales pili procreantur de superfluitatibus ciborum. fumositas quorũ superascendit usq; ad partes maxillarũ uelut fumus ad foramina camini. Et cum amplius nõ inueniat meatus apertos quibus bene ualeãt superius ascendere: sic inde exeunt in modum pilorum qui dicuntur pili barbæ. Mulieres pene omnes carent barba in maxillis. Et est sciẽdum ꝙ omnes humores in quibus in uiris barba generatur. in mulieribus menstruum: quod est eis quodam meatu & motu ætatis lunæ: quandoq; semel i mẽse. & quãdoq; bis cuius exitus dicit̃ esse fluxus siue supfluum. Istud uero cõtingit quãdo mulier nõ est grauida iã trãsacta. xii. annos. & hoc menstruũ quãdoq; ei in lac transmutat̃ intra mãmas. Verum est ꝙ hi humores ita subtiles ex natura calidi sunt ꝙ ex eis quasi oriunt̃ pili aliquãdo i maxillis mulieris & ꝓprie circa os ubi magis abundat calor: & hæc mulier dicit̃ esse barbuta. Sciendũ qd̃ talis mulier est ualde luxuriosa ꝓpter calidam sui complexionem. Est ergo fortis naturæ & uirilis conditionis. Mulier uero bene munda a pilis & præcipue circa os secundum phisionomiam dicitur esse bonæ complexionis scilicet

timida:pauida:uerecũda:debilis:mitis:& obediẽs & econuerso barbuta. Item dicimus ꝙ in maxilla faciei aut habet barbã aut non habet quæ si habet iam dictum est:sed si non habet aliquid barbæ hoc prædicẽdum est:ꝙ non habens aut nõ est adhuc in ætate habendi:aut est ꝓpria causa qua nunq̃ potest exire. Puer non habet barbã eo ꝙ nõ est natura tã potens adhuc neq; tã matura ꝙ possint porri maxillarũ aperiri:& idẽ intelligendum est de puella rõne menstrui ꝓpter lunã loco barbæ. Cuius barba est bene ordinata siue cõposita & spissa pilis significat hominẽ bonæ naturæ & rõnalis cõditionis ad omnia ẽm cõiũctũ & datos mores producte:& ecõuerso. De illis qui habẽt eã male cõpositam:ut patet in eunucis:qui postq̃ perdiderit ambos testiculos ualde transmutantur a natura uirorum in naturam mulierũ.

De Facie. Ca. LXXV.

Facies quæ sæpe sudat ex facili motu significat hominem calidæ naturæ:uanum:luxuriosum: bene comedentem: grossi ingenii ac nutrimenti. Cuius facies & ualde carnosa significat hominem timidũ cõuenienter lætũ largũ:discretum:luxuriosum:male memoriæ:cito credentẽ audita: & bene legalẽ alteri:importunæ uoluntatis in optato:inuidum. & satis cõuertibilem ad utraq; & ualde præsumptuosum. Cuius facies est macilẽta significat hominẽ sagacẽ fatigabilẽ:itellectus boni: pius crudelẽ q̃ pium teneræ capacitatis:& dedignosum. Cuius est facies minuta ualde & rotũda figuraliter significat hominẽ simplicẽ. timidum:debilẽ grossi nutrimenti: malæ memoriæ. Cuius facies est similis ebrioso significat hoiem bibentem uinũ bonum:luxuriosum:uanum:fortem. & ex facili inebriatur. Cuius facies irascibili assimiliatur cito & ex facili irascitur & tenet iram diu. Cuius facies est longa & macra significat hominẽ ualde audacem lingua & facto:simplicem:rixosum:superbum: iniuriosum:fallacem:durum moribus:pium: & conuenienter luxuriosum. Cuius facies est communis inter longam & rotundam macram & crassam significat hominem conuenientem ad omnia tamen citius in bono quam in malo. Cuius facies est ualde crassa & lata significat hominẽ simplicem plus quã sapientẽ: grossi igenii tardi intellectus:hebetẽ in agẽdi:sæpe uanaglorio

sum:credentem:cōuertibilem ad omnia luxuriosum:uanum ob liuiosum:in malo falsum:detractorē:& supplātaneū. Cuius facies est ualde plana:sine tumore ualde eleuato significat hominē bonæ cōditionis ad oia:& satis:amabilē:alteri seruitialē:cito credentē:nō multū sagacē:satis fidelē:& plus simplicē q̄ sapiētē:ac patientē i pace cōmuniter grauia p aduersum fortunā. Cuius facies est aliquātulū uallata & plus macra q̄ crassa significat hominem iniuriosum:inuidiosum:fallacē:mēdacē:audacē:rixosum:laboriosum:grossi ingenii:uanum:ualde simplicē:& tardi intellectus. Cuius facies est mediocris ad quālibet dispositionē cæterarū tamē plus pinguis q̄ macra significat hominē in sermone ueracem:facilem:seruitialem:cōmuniter ingeniosum:sagacem:& memorabilem. Cuius facies est ualde curua & longa ac macra significat hominem grossi ingenii quasi ad omnia bona:simplicem:tardi intellectus:& non legalem:& ex leui occasione malitiosum. Cuius facies est latior a fronte inferius usq; ad iuncturam maxillarum & altior q̄ postea significat hominē simplicem in agendis & in loquela inuidū:partim timidū:partim audacē tenacē:mendacem:uanum fallacē:animosum rixosum:debilē:grossi nutrimēti:& mali ingenii. Cuius facies est bene disposita carne colore & suis partibus ut oculis ciliis & cætera. quibus fit delectabilis & placida significat hominē generaliter bene dispositū ad agendum uitia & uirtutes. Cuius facies est in colore pallida significat hominē nō bene sanum:ualde malitiosum proditorē:mēdacē:superbū:uanum:luxuriosum:tenacē:inuidum præsūptuosum:grossi nutrimenti:non bene fidelē neq; legalē. Cuius facies est bene colorata significat hoiem laudabilis dispositionis:in sua cōplexione lætum:cito credentē:alteri conueniēter seruitialē:intellectus boni:& ex facili ad omnia cōuertibilē.

De auribus. Ca. LXXVI.

a Vris est hominis & auricula cæteri animalis:& unguis est homis ungula cæteri animalis. Cuius aures sunt magnæ. & grossæ significāt hominē simplicē uel stolidū:pigrum grossi nutrimenti:malæ memoriæ:duræ capacitatis. Cuius aures ualde sunt paruæ & subtiles significant hominē boni īgenii:itellectus:& sapiētiæ:secretū:pacificū:sagacē:timidū:ho-

nestum:mundum:tenacem:uerecundum:uanagloriosum : animosum:memoriæ bonæ:satis alteri:seruitialem. Cuius aures aliquantulum sunt longæ idest ultra communem formam uel amplæ ex transuerso significāt hominē audacē:inuerecundū:uanū:pigrum insipientē:alteri seruitialem. pauci laboris: & multæ comestionis.

De capite. Ca. LXXVII.

Caput magnum: & bene rotundum ex omni parte significat hominem secretum:sagacem in agēdis:ingeniosum discretum:magnæ:imaginationis:laboriosum:stabilē & legalem. Cuius caput est habēs gulam grossam cum collo ꝙ declinet uersus terram significat hominē sagacem : tenacē:pacificum secretum:ualde sui sensus & stabilem in agendis. Cuius caput est longum habens faciem longam & magnam ac deformē significat hominē fatuum:malitiosum:uel ualde simplicem: uanum:cito credentem:nouigerulum: ac etiā inuidum. Cuius caput est ualde uolubile hinc & illinc significat hominem fatuum simplicem:uanum:mendacem fallacem præsumptuosum:instabilē:tardi intellectus: mali ingenii:teneræ capacitatis: aliquantulum prodigum & nouigerulum. Cuius caput est grossum habens latam faciem significat hominem suspiciosum : ualde animosum:cupidum pulchrorum:sagacem simplicem: grossi nutrimenti:secretum:audacem & non bene uerecundum. Cuius caput est grossum & nō conueniēter formosum habens gulā curtam & collum grossum significat hominem in se satis sapiētem sagacem:secretum ingeniosum:stabilis imaginationis: fidelem ueracem: & multis tractabilem. Cuius caput: est paruum habēs gulam subtilem & longam significat hominem ualde debilem insipientem:pauci cibi: doctrinalem: & non bene fortunatum.

De gula. Ca. LXXVIII.

Gula candida siue macra aut crassa significat hominē uanagloriosum:uanum:timidum:laxiuum:facile mendacem conuenienter sagacem:magnæ iræ : & diu dedignosum. Cuius gula est macra & subtilis & in qua uenæ apparent significat hominem malæ fortunæ:debilem:timidum:pigrum: grossi nutrimenti:cito:credentem & conuertibilem ad utraq;.

De Collo. Ca. LXXIX.

Ollum longũ significat pedes lõgos: & gracile graciles:
c etiam significat hominem simplicem: nõ secretum timi
dum: debilem: inuidum: mendacem: fallacẽ in doctrinalẽ
& cito conuertibilem ad utraq;. Cuius collum est curtum signifi
cat hominem sagacem: tenacem: fallacẽ: secretũ: stabilem: discre
tum: iracundum. ingeniosum: magni intellectus: conuenienter
fortem: amantem pacem: dominium: & omnia timida.

De spatulis. Ca. LXXX.

f Patulæ macræ & minutæ significant hominem debilem
timidũ: pacificũ: pauci laboris: cito credentem: & ad oīa
conuertibilem. Cuius spatulæ sunt latæ & grossæ signifi
cant hominem fortem: tenacem: fidelem: grossi ingenii & nutri
menti: simplicem: multi laboris: satis comedentem: & libenter
stantem in pace. Cuius spatulæ sunt curuæ ad interius signifi
cant hominem sagacem: pigrum: secretum: ingeniosum: & sup
plantaneum. Cuius spatulæ sunt abrasæ significant hominẽ sim
plicem: tenacẽ: laboriosum: modestum in omnibus ut lingua &
comestione: pacificum: cito credentem: & cõuertibilẽ ad utraq;
Cuius spatulæ sunt iæquales ut una earum sit altera maior signi
ficant hominẽ pigrum tardi intellectus: grossi ingenii & nutri
menti: simplicẽ: duræ capacitatis fidelẽ. audacẽ. tenacẽ. prodito
rem. falsum. & non credentem. Cuius humeri spallarũ sunt ual
de eleuati significant hominẽ apertæ uitæ. moribus. inuidũ. sim
plicẽ. uanũ. mẽdacẽ. instabilẽ. audacẽ. inuerecundũ. & rixosum.

De brachiis. Ca. LXXXI.

Rachia longa quæ extensione attingunt genua licet raro
b contingat significant hominem liberalẽ. audacem. super
bum. impetuosum. desiderii. debilem. simplicem. cogita
minis pauci & uanagloriosum. Cuius brachia sunt ualde curta
respectu staturæ corporis significant hominẽ bellicosum. ingra
tum. audacem. inuidum. superbum. factuosum. & tenacem. Cu
ius brachia sunt grossa ossibus nervis & multa carne significant
hominem conuenienter fortem. superbum. cito præsumptuo
sum. inuidum. cupidum pulchrorũ. & cito credentẽ. Cuius bra
chia sunt pinguia & musculosa significant hominẽ uanaglorio
sum. cupidũ quorũdã. delectabilẽ. & plus isipiẽtẽ q̃ sapiẽtẽ i agẽ

dis. Cuius brachia sunt ualde pilosa siue sit macra siue crassa & mollis carnis significant hominem luxuriosum. teneræ capacitatis. debilem. multæ suspitionis. & sagaciter malitiosum. Cuius brachia sunt ualde nuda pilis significant hominem teneræ capacitatis. magnæ iræ cito credentem. uanum. laxiuum mendacem: facile fallacem: sagacem in malo: & debilem.

De Manibus. Ca. LXXXII.

mAnus mollis carnis macræ & longæ significat hominem boni intellectus: teneræ capacitatis: ex facili timidum: libẽter pacificũ satis legalem: discretũ: seruitialẽ domesticæ cõuersationis: & doctrinalem. Cuius manus sunt ualde grossæ ac breues significant hoĩem grossi ingenii: simplicem: uanũ: mendacem: fortem: laboriosum: fidelem: cito credentem: & breuis iræ. Cuius manus sunt pilosæ & grossorꝫ pilorꝫ ac digitorũ & curuorũ significant hominẽ luxuriosum: uanum: mendacẽ: grossi ingenii: & plus simplicem q̃ sapientem. Cuius manus in digitis curuãtur sursum significant hominem liberalem & seruitialem capacitatis bonæ: sagacem: parũ inuidũ: longæ iræ: intellectus boni: & mediocrem inter secretum & nõ secretũ. Cuius manus sunt implicabiles uersus extremam partem digitorꝫ significant hominem tenacem: cupidum: cogitaminosum: laboriosum: sagacem: duri propositi: & nõ cito conuertibilẽ ad credendũ audita.

De Pectore. Ca. LXXXIII.

pEctus grossum & amplum significat hominem fortem: audacem: superbum: tenacem: iracundum: rapacem: cupidũ: inuidum: & sagacem. Cuius pectus est strictũ & in medio aliquãtulũ eleuatum significat hominẽ subtilis spiritus alti intellectus: consilii boni ueracem: mundum: ingeniosum: sagacem: sapientem: magnæ iræ. cito irosum & conuenienter secretum. Cuius pectus est aliquantulum pilosum significat hominem luxuriosum: ualde sagacem. paulum duræ capacitatis. liberalem. laboriosum. & alteri seruitialem. Cuius pectus est mũdum a pilis significat hominẽ debilem. & teneræ capacitatis. Cuius pectus est planum & macrum ac mundum a pilis significat hominem timidum. laudabilis uitæ & ingenii teneræ capacitatis. pacificæ uitæ. secretũ. & duræ cõuersationis ad plurima.

De Dorso. Ca. LXXXIIII.

Orsum siue spinale pilosum macrũ & ualde eleuatum ab
d æqualitate partium significat hominem inuerecundum
malitiosum. bestialem. mali itellectus. debilem. paruæ fa
tigationis. & pigrum. Cuius dorsum est magnum & pingue si
gnificat hominẽ fortem: grossi nutrimenti. uanum. tardum pi
grũ. & multæ fallaciæ. Cuius dorsum est subtile & extẽsum &
plus macrum q̃ crassum significat hominem debilem: ex facili
pauidum. uanum. rixosum. & cito credentem quæ audit.

De uentre. Ca. LXXXV.

Enter pãciatus significat hominem leuiter dedignosum
u comedonem. bibonem. tardum: magnanimũ uanaglo/
riosumtfalsum. luxuriosum. mendacem partim legalem
& partim proditorem. Cuius uenter est paruus & extẽsus signi
ficat hominem laboriosum. conuenienter stabilem. sagacem. in
tellectus boni. & teneræ capacitatis. Cuius uenter est ualde pilo
sus scilicet ab umbilico inferius significat hominem loquacem.
audacem. sagacem. intellectus boni. teneræ capacitatis. & con/
uenientem ad utraq;. eloquentem. ex facili pauidum. tractabilẽ
pro amicis. alti cordis. & non bene fortunatum.

De Carne. Ca. LXXXVI.

Aro mollis ubiq; corporis significat hominẽ debilẽ: luxu
c riosum: ex facili timidum: intellectus boni: teneræ capaci
tatis: pauci cibi: fidelem: uariæ fortunæ: & plus aduersæ q̃
prosperæ. Cuius caro est dura uel aspera significat hominẽ for/
tem: audacem. duri ingenii. uanum. superbum. plus insipientẽ
q̃ sapientem: & crudelis fortunæ. Cuius caro est pinguis & alba
significat hominem uanum. uanagloriosum. hebetem. obliuio/
sum curiosum ad omnia: aliquantulũ timidum. uerecundũ. saga
cem. malitiosum. mendacem. durum ad credendum omnia.

De Costis. Ca. LXXXVII.

Ostæ crassæ & carnosæ significant hominem fortem tar/
c dum: & ualde simplicem. Cuius costæ sunt subtiles & par
uæ ac nudæ a multa carne significat hominem debilem:
pauci laboris. sagacem: malum. & iustum ad bonum.

De femore. Ca. LXXXVIII.

Emur ualde ſpiſſum pilis ac bene ericiis ſignificat hoīem
f luxurioſum. fortem ad coeundum. & eius ſemen ualet ad concipiendum. Cuius femur eſt rarum pilis & ſubtilibus & extenſis ſignificat hominem conuenienter caſtum ideſt raro luxuriantem: & eius ſemen non eſt bene uirtuoſum ad concipiendum. Cuius femur eſt ratum ſiue male diſpoſitum. ſignificat hominem debilem. timidum raro coeuntem. & cito conuertibilem ad utrunq̄.

De coxis. Ca. LXXXIX.

Oxæ bene pulpoſæ ſignificāt hominem fortem: auda
c cem: ſuperbum: ut patet in dextrariis: gallis: & falconibus: & econuerſo.

De genubus. Ca. LXXXX.

Enua pinguia ſignificant hominem timidum: libera
g lem: uanum: pauci laboris. Cuius genua ſunt macra ſignificant hominem fortem: audacem: fatigoſum: ſecretum: & boni itineris.

De cruribus. Ca. LXXXXI.

Rura hominis habēt magnas pulpas retrorſum eo ꝙ ca
c rent cauda. Sciendum eſt ꝙ Ariſtoteles dicit in libro animalium: Omne animal carens pulpa magna in cruribus habet caudam alicuius ſubſtantiæ: ut piloꝝ &c. Cuius crura ſunt groſſa oſſibus & carne ac piloſa ſignificāt hominem fortem: audacem: ſecurum. groſſi ingenii: pigrum: tardum: & duræ capacitatis. Cuius crura ſunt ſubtilia & non bene piloſa ſignificant hominem debilem: timidum intellectus boni: fidelem: ſeruitialē: & raro luxurioſum. Cuius crura ſunt omnino nuda a pilis ſignificāt hominē caſtum: debilem: & cito pauidū. Cuius crura ſunt ualde piloſa ſignificāt hoīem piloſum circa genitalia & luxurioſum: ſæpe uanū: ſimplicē: & inſtabilē uel abūdātē malis humoribus.

De cauiculis pedum. Ca. LXXXXII.

Auiculæ pedū groſſæ & craſſæ & ualde foris præminē
c tes ſignificāt hominem uerecundū: timidum: pauidū debilem: parui laboris: ſagacē: fidelem: & tractabilem. Cuius cauiculæ pedum habent neruos ualde manifeſtos & uenales ſignificant hominē audacem fortem: ſuperbum & animoſum.

De pedibus. Ca. LXXXXIII.

p Edes magni ideſt groſſi in carne & longi in figura ac du ræ pellis ſignificant hominem ſimplicem: fortem: groſſi nutrimenti: tardi intellectus: & uanũ. Cuius pedes ſunt tardi: ſubtiles: macri ac pellis mollis ſignificant hominem boni intellectus: alti ingenii: timidum: debilem: ſagacem: fatigabilẽ: parui laboris & cito credentem.

De unguibus. Ca. LXXXXIIII.

u Nguis eſt hominis. Vngula uero cuiuſlibet cæteri animalis. Vnde ungues ſubtiles ac boni coloris & lõgæ formæ ſignificãt hoiem bonæ cõditionis ad diſpoſitionẽ ſui in ſanitate: & ꝙ mater tẽpore grauidatiõis non comedit res ualde ſalitas: imo inſipidas: & econuerſo ut patet de unguibus auium rapaciũ reſpectu cæterarũ. Cuius ungues ſunt in colore pallidæ ſignificãt ſanitatẽ &c. niſi ſint ſic a natura: ut patet de illis accipitrũ & falconũ.

De calcaneis. Ca. LXXXXV.

c Alcanei pedum parui & macri ſignificant hominem facile timidum: pauidum. & debilẽ. Cuius calcanei ſunt magni & craſſi ſignificant hominem ſecurum: fortem audacem: fatigabilem: & plus inſipientem q̃ ſapientem.

De plantis pedum. Ca. LXXXXVI.

p Lantæ pedũ cõtinent ſigna caualliũ uelut manus uinculis quibus facile poteſt cognoſci tota fortuna animalis & infortuniũ uita & mortis & tẽpus. ut patet ſufficiẽter in arte quæ dicitur Chiromantia quã plene ſciuimus in noſtris diebus uelut acrumantia: & piromantia & quaſdam alias. Nã illorũ ſignorũ quædã ſignificant bonum: quædam malũ: & quædã inter utrunq; cum dubio. Vnde ſciẽdũ eſt ꝙ fixuræ multæ & lõgæ ſignificãt multa ĩpedimenta uitæ & laborẽ & paupertatẽ & miſeriã: Curtæ uero ſignificãt peius in omni gradu. Cuius pellis plãtarũ eſt groſſa ſignificat hoiem fortẽ & firmũ: Subtilis uero debilẽ.

De paſſibus pedum eũdo. Ca. LXXXXVII.

p Aſſus pedum eundo ſi fiant tardi & ampli ſignificant hominem habentem malam memoriam: groſſi ingenii: turbidi intellectus: tenacem: pauci laboris: & non facile credentem omnia. Cuius paſſus eundo fiunt ue-

loces & curti significant hominem uelocem in agēdis:cito ima ginantem uicem: teneræ capacitatis. Cuius passus fiunt ampli & discordati uiam rectam non tenentes significant simplicem & grossi nutrimenti ac sagacem in malo: ut patet de uulpe.

De Motu personæ. Ca. LXXXXVIII.

m Otus personæ festinus cū debeat esse rationabiliter firma siue loquatur siue sedeat siue stet in pedibus ut mouēdo manus uel pedes uel caput nec sit ei necesse significat hominē imundum : indiscretum: male loquentē: uanum: istabilem: mendacem: & non bene fidelem. Cuius motus fit raro quādo loquitur significat hominem satis conuenientem ad singula ut sagacem: tenacem seruitialem: stabilem : & boni intellectus. Cuius motus fit uelox & sine causa uel ante uel post significat hominem simplicem: grossi ingenii: & ualde malitiosum. Cuius motus est claudicus significat hominem malitiosum : mendacē falsum: inuidum cupidum alieni: & aliquantulum conuenientē ad omnia ad quæ moueatur uel moueri debeat alter.

De gibbosis & strumosis. Ca. LXXXXIX.

g Ibbus idest strumo significat hominem sagacem : ualde ingeniosum: malæ memoriæ : fallacē & satis malitiosum Cuius gibbus est tantum ante significat hominem in animo duplicem: & plus simplicem q̄ sapientem:

De statura hominis. Ca. .C.

ſ Tatura hois multū nunciat de illo. unde si hasta fuerit lōga & bene recta ac plus macra q̄ piguis significat hoiem audacē: crudelē: superbū: clamosum: uanagloriosum : duræ iræ: tenacē: p̄sumptuosum: nō cito credentē audita: sæpe mēdacē: & i multis malitiosum. Cuius hasta est longa & crassa conuenienter significat hoiem fortem: facile ifidelem: falsum: grossi ingenii: tenacem: sagacem: ingratum: & supplantaneū. Cuius statura est ualde lōga macra & subtilis significat hominē insipientem: uanum: mendacem: grossi nutrimēti : importunum ad optata: cito credentem: debilem in agendis : tardum & ualde sui sensus. Cuius statura est curta & grossa significat hominem uanum: inuidum: suspiciosum : & plus simplicem q̄ sapientem: grossi ingenii & conuenienter alteri seruitialem & credētem lō

gæq3 iræ. Cuius ſtatura eſt macra & curta ac bene recta ſignificat hoīem naturaliter ſagacē: igenioſum: tenacem: ſuperbū: audacē: ſecretum: fatigabilē: uanaglorioſum: tenacē: ſuperbum: audacē: ſecretū: fatigabilē: uanaglorioſum: cōuenienter ſapientē: intellectus boni: & ualde ſupplantaneū. Cuius ſtatura eſt decliuis anterius nō tamen uetuſtate ſed natura ſignificat hominē ſagacē: ſecretum: habentem: groſſi nutrimenti: ſeuerū. tenacem: laborioſum: duræ iræ: & non cito credentē. Cuius ſtatura eſt uerſa in poſteriori parte ſignificat hoīem ſtolidū: modici intellectus: groſſi nutrimēti: uanū malæ memoriæ: & cito cōuertibilē ad utraq3.

Notula Doctrinalis. Ca. CI.

c Vm uideris hominē humilē: rubeū: fidelē: longum: ſapientem: pinguem: uelocem: macrū: ſimplicē: bonum: pulchrum: non uanaglorioſum: pauperem: non inuidum album ſapientem cum naſo ſonantē bene loqui/induſtrē nō mendacē rectum in haſta nō audacē non crudelem, etiam ex facili clamoſum/albū non facile timidum/loquentē/modeſto uſu nō ſupplantaneum/& ſagacē non calidū in carne ac piloſum ī cruribus & in uentre. & non ſæpe luxurioſum innuentem oculo: non fallacem & mendacem ac uanū non ſubdolum bene ſapientē ſuæ artis/bonitate utentem bene diuitem non tenacem nō crudelē contra miſeriam alterius bene pauperem nō pium & miſericordem morbidum uenditorem non mendacē ac laudatorem ſuæ mercis emptorem non in aliquo mercem optatam calumniantem habere bonum forum & uolentem eſſe bonum quo ad deum non multipliciter aduerſatum: Redde ſpeciales gratias ſoli deo & eius matri. Et tunc eſt operatio diuina contra curſum cōmunem naturæ mundi tranſitorii.

/ par ...

Capitulum ultimum libri phiſionomiæ in quo cōprehenditur intentio ſingulorum capitulorum eiuſdem ſcientiæ.

p Hiſionomiſta oportet te ſcire ſapienter oīa quæ prædiximus in unoquoq3 capitulo iudiciorū particulariū ne iudicando quenq̄ præcipites in eandem ſcientiam cum iudicium in uno iſtorum non ſolum modo ſit attēdentē. Sed quilibet phiſionomiſta debet caute colligere in ſeipſo teſtimonia illa uniuerſi corporis quæ nō de aliquo accidentaliter tranſmutanē

ut de sanitate in infirmitatẽ &c. ueluti sunt testimonia oculorũ frontis nasi aurium dentium &c. Et cũ diuersa testimonia huius præbeant iudiciũ dignitatis phisionomiæ: semper declinandũ est ad uniuersale iudicium & maioris partis omniũ membrorũ quæ supra diximus ordinare. Et qui aliter fecerit cadet leuiter in errorem. Causa est quia omne membrũ habet per se certa iudicia ut patet in p̃dictis capitulis. & ideo nullus homo est qui solummodo sit unius iudicii ꝓpter certum mẽbrum cum unũ contradicat alteri. Et magis uincens deuincat minus. Et quia membra sunt multa: & quodlibet habet sua iudicia non uident̃ capitula errare: cum nõ sit ex toto unum in unoquoque homine de his quæ p̃diximus: immo uidebit̃ multũ diuersificari a toto: qđ si esset nõ esset iusta probatio. Oculi habent sua iudicia: & homo causa oculorũ debet esse sic dispositus: sed alia mẽbra ad quid erunt? Ergo cũ tot membra sint ideo sunt multæ diuersitates in homine. Et sic nullus homo cadit in iudiciũ unius mẽbri: sed omniũ. quare cum discretione sunt inuestiganda capitula & cõmiscenda: Insuper credendũ est ꝙ multa sunt accidentia quæ ueraciter laxãt: quando huiusmodi rei ueritatẽ cõsiderare uoluerimus in omnibus scilicet ætas personæ: ætas tẽporis ad personam: longa permanẽtia in loco: longus usus doctrinæ: lõgus usus certæ societatis: nimia regnatio humorũ complexiõis præter solitũ: ægritudo accidentalis: uiolenta accidentia contra naturam: & defectus alicuius sensus naturalis ex quinque. Quare finaliter cum grandi industria huius omnia quæ supradiximus attendunt̃ commixtæ. Et sic aliquis iudicium de prædictis modo aliquo nõ errabit: & nõ erratum non fallet deo uolente. Et hæc de Phisionomia quæ nunc prædiximus dicta sufficiãt.

Finis.

Leaf g4 (blank) missing